

ELŐFIZETÉS.

HELYSEN:

Egy évre ..... 20 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 22 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KLADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1916.

Szerkesztő:
Stauber József.

Szombat, október 7.

Teljesen megvertük az oláhokat Fogaras és Brassó között.

Budapest, október 6. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Románia elleni harc vonal:

A Persany hegység nyugati szélének megerősített állásában Falkenhayn gyalogsági tábornok osztrák, magyar és német csapatai megtámadták és teljesen megverték az ellenséget. 28 tábori, két nehéz és 13 gyalogsági ágyú maradt zsákmányként a támadók kezében, két tisztet és 220 főnyi legénységet elfogtunk. Tovább északra, Homoród területén, Magyarostól keletre is kedvezően halad előre támadásunk, amelynek folyamán két tisztet és 202 főnyi legénységet fogtunk el.

Hároly főherceg lovassági tábornok hadsereg harc vonala:

Bohordeánynál az oroszok támadási kísérletét megghiusítottuk. Egyéb-ként nincs semmi esemény.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege:

Az ellenség tegnap újra megkísérelte, hogy Narajowka és a Zlota-Lipa között arcvonalunkat áttörje. Vitéz csapataink állásaikat, nagy orosz erőkkel indított négy rendbeli tömegrohammal szemben teljesen megtartottak. Ez alkalommal 510 oroszot elfogtak. Böhm-Ermolli vezérezredes hadseregénél is öt ellenséges támadás hiúsult meg saionowi állásaink ellen a védők szilárd kitartásán. Narajowtól délre sikeres vállalkozással elfoglaltunk egy orosz előállást. Wolhyniában, ahol október 2-iki és 4-iki heves harcok után, általában nyugalom állott be, Kiszielin vidékén könnyen visszavertünk egy elszigetelt támadást. Ezekben a harcokban szerzett zsákmány összesen 6 tisztre és 622 főnyi legénységre, 8 géppuskára emelkedett.

Olasz harctér:

A Karázt fensíkon állásaink hátrább fekvő területei ellen erős olasz ágyú és aknavető tűz immár ötödik napja szakadatlanul tart. A délutáni órákban az ellenség több gyalogsági támadást kísérelt meg, amelyek összpontosított tüzérségi tűzünkben mindenütt teljesen megghiusultak. A Fleims völgyi arcvonalon néhány kis szakasz élénk ágyú és akna tűz alatt állt. A Colbricon területén megkezdett ellenséges támadás tüzérségünk tűzében

Világbéke a moziban.

Arad, október 6.

Az amerikai államok összes mozijaiban a szokottnál is szenzációsabb filmet mutogatnak néhány nap óta. Az emberfejú csodapók és a villanyvezeték-szívű leány között Wilsonnak, az Egyesült Államok hatalmas koponyájú elnökének saját kezűleg irt nyilatkozatát is olvashatja a gyors eszű yanke. Az elnök a világbéket a moziban vetített, de egyelőre csak nyilatkozat formájában. Elmondja ebben, hogy mi mindent kellene tenni az általános béke érdekében. „Ha ezentul a népek között viszálykodás támad — írja az okos fejű Wilson — előbb az egész világ közvéleménye vitassa meg, mielőtt erőszakosan döntenének a háboru felett.”

Gyönyörű beszéd, nagyszerű szavak. Ez illik a szabadság hazája elnökéhez és meg is érdemli érte az újságíróból lett államfő, hogy rosszbőfűre tapsolja a kezét minden alattvalója. A világbéke orvosszerei között sok okosat tanácsol a tengerentuli hatalmas elnök, azonban a legcélravezetőbb eszméket az Edison-féle csodalámpással sem tudjuk felfedezni. Nem találjuk, pedig szerettük volna megtalálni Wilson nyilatkozatában azt, hogy a világ örök megvetésére méltó az a semleges állam, amely municióval, pénzzel, nyersanyaggal, ezerféle iparcikkal támogatja a hadviselőket. Hiába kutatjuk az elnök ur mozikiáltványában azt a tilalmat, amely szabadságvesztés terhe mellett szüntetné be Amerikából Angliába az ágyúk és gépfegyverek szállítását. A művelt világ esetleg azt is elvárhatta volna a kinematográf békeszózatától, hogy rámutasson az olyan hitvány hadviselésre, amely a harctéri sikerek helyett egész országok asszonyait, gyermekeit akarja kikoplaltatni és megadásra kényszeríteni.

Ehelyett üres szavakat vetített vázsonra, olyan széllel bélelt frázisokat, amelyeket boldog újságíró korában szégyelt volna leírni a mai elnök ur. Ezután nem nehéz kitalálni, hogy a Wilson békeszózatának moziját honnét dirigálják. Londonból. Abból a városból, ahol az amerikai elnök szavai után a béke legádázabb ellenségei így kacagnak össze: — Nem kell attól tartani, hogy Amerika megtagadja tőlünk az ágyukat, hiszen Wilson megint békenyilatkozatot tett. (=)

nem tudott kifejlődni. Fellegrino völgytől északra fekvő egyik magaslaton egy alpini zászlóaljnak több támadását visszavertük.

Délkeleti harctér:

A Vojusa mentén nincs harci tevékenység. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, október 6. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

Az Ancre és a Somme között a tüzérségi csata hevesen tovább folyt. Az angoloknak az Ancretől közvetlenül keletre ma reggel megghiusult három támadása kapcsán, élénk kézi-gránátharcok fejlődtek ki, amelyek estig tartottak. Morval Bouchavesnes között délután nagy francia erők támadásba fogtak. Böhm-Garnier tábornok csapatai Fregicourt-Bouchavesnes között kemény kézitusában véresen visszaverték a támadást. Különösen kitüntette magát a 155. és a 196. gyalogezred. Az Ancretől délre a tüzérharc időnkint újból észrevehetően fellobbant.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harc vonala:

A harc vonalon Lucktól nyugatra a kimerült ellenség tegnap nyugodtan maradt. Az utóbbi napokban itt 6 tisztet, 622 főnyi legénységet fogtunk el, 8 géppuskát zsákmányoltunk. Brodytól és Zborowtól a Lemberg felé vezető vasutvonalak között a harci tevékenység kiujult. Erős ellenséges tűz mellett ismételt erőteljes támadások következtek, amelyek Nysocoknál, Dubisnál, Zarkownál már tűzünkben omlottak össze, Batkownál, a Szereth mellett a támadást a német zászlóaljak gyors ellentámadással **verték vissza**. Három tiszt és 120 főnyi legénység maradt fogolyként kezünkön. Bothmer gróf tábornok hadseregének arcvonalán az oroszok a Zlota-Lipa mindkét oldalán megkezdtek a harcot. A német-osztrák-magyar és török csoportok szívós ellenállásán a többször megismételt roham, **minden alkalommal megtört**. Egyes helyeken betört az ellenség, amelyet azonnal visszavertünk nagy véres veszteségek mellett, 510 foglyot, 8 géppuskát is veszített. **Az állást teljes egészében tartjuk.**

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

Bohorodezany vidékén a Bisztrica-Solotwinska mellett gyengébb orosz támadás sikertelen maradt. A Kárpátokban nincs ujság.

Erdélyi harctér:

A románokat tegnap újból megvertük. A gögenyi szakaszon az osztrák-magyar csapatok kiverték a románokat a Libanfalvától délnyugatra levő állásokból. Tovább délre a Bökecs-hegyen támadásokat vertek vissza. A Magyaros-parajdi országot mindkét oldalán visszafoglalták az október 3-án elvesztett állást. Több mint 200 foglyot szállítottunk be. Falkenhayn tábornok fővezérlete alatt a szövetséges csapatok Kóhalomnál és Királyhalmanál vívott szerencsés ütközetek után az ellenséget a Homoródon és Oiton át visszautították. A Sinka-szakasz szívósan védelmezett állását rohammal elfoglaltuk, több száz román elfogtunk, 2 nehéz, 28 tábori és 13 gyalogsági ágyut zsákmányoltunk. Az ellenség a Persány-hegyen át visszavonulóban van, üldözzük.

Balkán hadszíntér:

Mackensen vezértábornagy hadseregportya:

Utólag beérkezett jelentésekből kitétni, hogy Rahovónál a Dunán átkelt román csapatok csak egy részének sikerült a folyam északi partjára menekülni, míg a többi keleti irányban futott és a Tutrakánból közeledő szövetséges csapatokba ütközött és megsemmisítő vereséget szenvedett. A Parorman—Cobadinu közötti vasutvonalról keletre az ellenünk intézett támadások újból meghiúsultak. Egyik lég-hajónk és repülőnk a Dunától északra vasutépítményeket, csapattáborokat támadtak.

Macedóniai hadszíntér:

A Struma balpartján álló bolgár csapatok október 5-ére virradó éjszakan kiűritettek néhány legelől fekvő helységet, anélkül, hogy az ellenség őket ebben zavarta volna. **Ludendo ff, első főszállásmester.** (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Mikor szűnik meg a távollévők katonakötelezettsége? A honvédelmi miniszter a következő rendeletet küldte a városoknak: A véderőtörvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. része 66. §-ához tartozó 16. mintájú előjegyzési könyvben nyilvántartott és a 36. életévüket már betöltött távollévő állításköteleseknek a háború tartama alatt való törlése tekintetében a cs. és kir. hadügyminiszter ural egyetértően esetleg felmerülő kételyek eloszlatása céljából, értesitem, a törvényhatóságot, hogy a véderőtörvény 16. §-a 1. pontjának utolsó bekezdésében foglalt az a rendelkezés, hogy az a hadköteles, aki állítási kötelezettségének az állítási köteles korban nem tett eleget, annak az évről december 31-ig marad állításköteles, amelyben életének 36. évét betölti, semmi korlátozás alá nem esik és a törvényben foglalt ezen a rendelkezésén az időközben elrendelt módosítás sem változtat semmit. Az a körülmény, hogy az 1915. és 1916. évekre vonatkozó felsorozás nem lett megtartva, ebben a tekintetben figyelembe nem jöhet. Mindezeknél fogva

a távollévőként nyilvántartott állításkötelesek annak az évről december 31-ével, amelyben életüknek 36. évét betöltik, a távollévők előjegyzési könyvéből minden előzetes engedély nélkül még abban az esetben is törölhetők, ha 36. életévüket a háború tartama alatt töltik be.

Budapest zsir nélkül.

(A maximális árak kijátszása.)

Fővárosi tudósítónktól.

Budapestben a jövő héten már egyáltalában nem vágnak sertést, noha Magyarországon majdnem annyi a sertés, mint a háború előtt. Ennek a szomorú állapotnak az az oka, hogy a sertéskereskedelemben sehol sem ismernek maximális árakat. Az élősertéssel kereskedő bizományosok, ügynökök és hizlalók nyíltan kínálják árukat maximális áron felül. Divatba jött az ugynevezett felár, ami a maximális áron felül jár az eladónak, enélkül egyáltalában nincs portéka. A fogyasztóközönség rovására menő csunya vásár közepette az a legjellemzőbb, hogy a sertésárak mesterséges drágítását Béésből diktálják. Az egész magyar sertéskereskedelem ma néhány tulságosan értelmes béési nagyvágó befolyása alá került és ha a mi henteseink nem tartanak lépést a béesiek által hallatlanul felvert sertésárakkal, akkor a főváros teljesen sertés- és zsir nélkül marad, mert az osztrák eszászárvarosból leránduló sertésüzérek minden élősertést megvásárolnak.

Igazi szakértők és tisztességes emberek hangoztatják, hogy ha a kormány és különösen a földművelésügyi minisztérium semmit sem tett volna, ha nem maximálja rosszul az árakat, ma a hus és a zsir dolgában sokkal jobban állnánk. A rossz maximálás, mint a tolvajlámpás, irányt mutatott a gonosz indulatu spekulációnak, míg maguk a bűnösök rejtve maradhattak. Szét kell törni ezt a vészedelemes és gonosz laterna magikát, vagy még inkább: meg kell fordítani és vakító sugárait rá kell hinteni a hibákra és a hibák szerzőire.

(Négyszáz koronás felár.)

Egy szakember, akinek alább következő véleménye élénken rávilágít a sertésipar mai tarthatatlan állapotára, a következőket mondta:

— Nem hangulatkeltés, vagy ijesztgetés a budapesti hentéseknek az az állítása, hogy a jövő héten már egyáltalában nem vágnak sertést, mert a jobb időkben szerzett vagyonukat nem hajlandók ráfizetni a maximális áron felül való vásárlásra. A helyzet ma az, hogy nem kap élősertést, aki a maximálisnál jóval magasabb árat nem fizet az élősertésért. Tegnap megjelent nálam egy ur és kétszáz darab sertést kínált megvételre maximális árért. Kijelenttem, hogy hajlandó vagyok belemenni a vételbe, mire ő végső feltételül még hozzáfűzte, hogy ezenfelül darabonként még 400 koronát kér tőlem és az ügynök kétszázalékos provizióját is nekem kell viselni. Az árak túllépésében a béesiek járnak elől. Szabadka környéke és az egész Báeska tele van bécsi ügynökökkel és nagyvágókkal, akik minden alku nélkül 8 koronával fizetik az élősertés kilóját a szokásos életsúly levonása nélkül. Ugy hogy mindennel együtt belekerül ez nekik 9 korona 50 fillérbe. Az a legfelháborítóbb, hogy ezt nyíltan, az egész község tudtával csinálják.

— Miért nem jelentik fel az árdrágitókat?

— Mit jelentünk, hiszen a rendőrség, a minisztériumbeli urak, az ottani hatóságok ezt mind jól tudják. Egy helyre mentek is le de-

tektívek és csendőrök, hogy ellenőrizzék az árak drágítását. Egy detektív próbából vásárolt is 6 korona 80 fillér helyett 9 koronáért sertést és a tettenért árdrágitót a vasuti állomáshoz kísérte. Azóta ott egyáltalában nem lehet sertést kapni. A magyarországi hentéseket most már egyes vidékeken teljesen bojkottálják a hizlalók és csak bécsieknek hajlandók eladni állataikat. Az itteni sertéskereskedők egyetemben helyet foglaló ügynököknek is nagy részük van a drágításban. Ha rajtam állna, ezeket az ügynököket mind megrendszabályoznám. Egy mód volna, hogy a bécsiek kedvét elvegyük az itteni garázdálkodástól. Minden sertést, amit ők itt drágábban összevásárolnak, elszállítás előtt le kellene foglalni és felét az itteni piac használatára maximális áron elvonni tőlük.

(Az igazi orvoslás.)

Bár a helyzet vigasztalannak látszik: nem az. Vigasztalan csak akkor, ha elmarad a kellő intézkedés, amely esetben a legszomorúbb idők előtt áll Budapest és a legtöbb nagy vidéki város.

Intézkedni könnyű. **Rekvirálni kell valamennyi sertést**, amint hogy a hadsereg már kapott is részleges rekviráló jogot. A rekvirálás nem érintené senkinek az érdekét, mindössze arra volna jó, hogy a maximális ár írott malasztból valósággá érjen. Tudni kell, hogy a hizlalók a mai árnál is már nagyon sokat keresnek. Többet keresnek most egy-egy sertésen, mint amennyit valaha az egész sertésért kaptak. Kaptunk egy számítást, — egészen megbízható kézből — amely azt mondja, hogy a hizlaló, ha maximális áron adja a sertést, legkevesebb 241 koronát keres rajta. De, miután most senki sem adja így a sertést, a haszon jogosulatlan és türethetetlen. Az egyébként igen érdekes számítás ez:

90 kilós sertés	540 K
500 kiló tengeri	200 "
6 hónapra szállásbér	80 "

Osszesen 770 K.

10 százalék veszteségre 77 "

Kerek összegben 850 koronába került a hat hónapig hizlalt sertés, a mely ez idő alatt száz kilóval gyarapodott súlyában. Eladás esetén ez a számítás:

190 kiló 6 K 80 f.	1292 K
23 kiló élsúly levonás	156 "
4 százalék levonás	45 "

Marad tehát tisztán 1091 korona, a miből le kell vonni a 850 koronányi költséget és legkisebb tiszta haszonként az említett 241 korona mutatkozik. Ha tehát a kormány olyan intézkedést tesz, a mely a hizlalókat erre a keresetre szorítja, egyetlen becsületes embernek sem lehet oka panasza. S nem is hiszünk, hogy a hivatásos áruuzsorásokon kívül bárki is meg ne elégednék ily jelentős haszonnal.

Az ország egész sertésállományának rekvirálása minden nehézség nélkül, a mai közigazgatási szervezet keretében és azonnal elintézhető volna. S viszont a hus, a zsir forgalomba hozása sem ütközhetnék nehézségbe, mert hiszen az erre szükséges kereskedelmi szervezet is épségben megvan, csak éppen — pihea. S végül ott van a kormány kezében a hatalom, hogy mindazokat, a kik most kifosztják a közönséget, ugyaneunak a közönségnek a szolgálatára rendelje. Mondja ki közszolgálatnak az ország zsirral és hússal való ellátását és rendelje be közszolgálatra mindazokat, a kikre ebből a célból szüksége van. Ez még mindig izesőbb foglalkozás, mint akár a harctéren lenni, akár hentesboltok előtt naphosszat ácsorogni öt deka zsirért.

Návay Lajos közlélmegozési adminisztrátor.

— Távirati tudósítás. —

Fővárosi tudósítónk táviratozza: Egy esti lap írja: Alkotmánypárti körökből kapjuk a hirt, hogy az élelmezési központ vezetői állására kombinációba került Wekerle Sándornak, a koalíciós kormány volt miniszterelnökének neve is. Ellenzéki oldalról vetették föl a nevet és nem lehetetlen, hogy a kormány már a legközelebbi napokban tárgyalni is fog Wekerle Sándorral.

Az ellenzéken úgy gondolják, hogy a kormány részéről a központ vezetőinek önként átengedett jognál fogva, amely szerint munkatársait maga választhatja meg — Wekerle egyszerűen maga mellé venné Sztérényi Józsefet, a koalíciós minisztérium volt kereskedelmi államtitkárát, akinek közgazdasági képességei szintén ismeretesek. Tehát Wekerle és Sztérényi. Nem hisszük, hogy ez a kombináció — így összeházasítva — a pártközi megnyugvásnak azt a mértékét tudná szolgáltatni, amire a miniszterelnök oly nagy súlyt vetett a parlamentben elmondott egy beszédében. Sztérényi maga, úgy látszik, szívesen vállalná a szép feladatot — esetleg Wekerle nélkül is — mutatja ezt a egyik napilapban megjelent nyilatkozat, amelynek szerzőségét politikai körökben Sztérényinek tulajdonítják. Az ambiciózus Sztérényi az

élelmezési központ tervének fölvetése után azonnal elutazott Berlinbe, majd onnan Bécsbe és mindkét fővárosban tanulmányozta az élelmezési központokat. Jött, látott és győzött, mindent tud és tele van munkakedvvel. A lapok annak idején tévesen jelentették, hogy Sztérényi Brüsszelbe utazott. Kiszállott Berlinben és mindent megbeszélt Battockival.

A névtelen interjú fölvet még több nevet is: Szinnyei-Merse Istvánét, Bartóky Józsefét és Hegedüs Lorántét. Egyik kombináció sem alapos. Szinnyei jelöltségét a kormány első nap megcáfolta, Bartóky ismert képességeire szükség van a földművelési minisztériumban. Hegedüs Loránt neve pedig komoly helyen — tudunkkal — szóba sem került.

A Pester Lloyd beavatott forrásból arról értesül, hogy Návay Lajos országgyűlési képviselőt néhány napon belül közlélmegozési adminisztrátorra nevezik ki. A kormány és Návay között ugyanis elsimultak az elvi differenciák és Návay hajlandó elvállalni a megbízatást. Az adminisztrátor mellett szaktanács fog működni s az egész szervezetnek valóságos külön minisztérium jellege lesz.

Oroszok és oláhok.

(Aradra hozott hadifoglyok vallomásai.)

— Távirati tudósítás. —

Az Aradi Közlöny tudósítójának alkalma volt beszélgetést folytatni két fogollyal, kik a legutóbbi erdélyi harcokban estek fogságunkba. Az egyik orosz, a másik román katona volt. Noha tudósítónk külön-külön beszélgetett velük, véleményük és megjegyzéseik annyira egybehangzóak s fedik egymást, mintha mind a ketten egy közös, kialakult igazságot tártak volna fel, természetesen két különböző nézőpont szögéből. E nyilatkozatok vakító fényvel világítják meg az oroszok és az oláhok között levő viszonyt. Egyszersmind világosan rámutatnak azokra a véleményekre, amelyeket a mostani szövetséges társak egymással szemben táplálnak.

Egy, a fogarasi hegységben elfogott kozák vallotta, hogy az oláhokkal nem szívesen vállalkozott őrijáratokra, mert ezek egy magyar, vagy német katona megpillantásakor hihetetlenül megijedtek, az orosz katonatársakat a faképnél hagyták s egérszót vettek. Ő is ilyen alkalommal került fogságba. Egyébiránt az oláh katonák még ma is nem szokták meg a harci életet s tisztjeiknek vezetése iránt kevés bizalommal viseltetnek. Egyéb nyilatkozataiból is az oláh katonáknak bizonyos lebecsülése csengett ki.

Ezzel ellentétben az oláh katonák sincsenek szövetséges társuktól elragadtatva. Egy elfogott intelligensebb oláh altiszt, fogságba jutása után, jelentkezett a mi parancsnokunknál s tisztelettel kérte azt, hogy orosz fogolytársaitól válasszák el őt. E kívánság megokolására az oláh a következőket hozta fel:

— Mi tudjuk azt, hogy az oroszok nem úgy jöttek Oláhországba, mint barátaink. Oláhország Oroszországnak csak eszköz a céljai elérésére. Az oroszok úgy viselkednek a mi országunkban, mintha az ellenség földjén vol-

nának. A mi paraszt lakosságunk nem tud nekik semmit eladni, mert az oroszok mindent rekvirálás útján szednek el tőle s ez gyakran a legbrutálisabb formában történik meg. Sokszor kerül a sor tettelegességre. Csak most látjuk, hogy Oroszországgal való szövetségünk hazánknak legnagyobb szerencsétlensége. A nép ebben a katasztrófában nem hibás, csak azok a magas uraságok, akik a háborút saját tapasztalatukból sohasem fogják megismerni. Az én véleményem egyezik a legtöbb társam véleményével.

Az egész országban nagy szomorúság uralkodik a dobrudzsai katasztrófa miatt, amelyet hiába próbáltak eltitkolni. Ép ilyen hatással vannak a Zeppelinek állandó megjelenései Bukarest felett. Miután reánk nézve fogságba jutásunk után a háború befejeződött, nem akarunk az oroszokkal közösködni s azért különleges elbánást kérünk a magunk számára.

Az oláh katonák között hiányzik a rend és a fegyelem, ezt mutatják azok a tények, hogy még a hazai földön is elsősorban rablásra gondoltak. Ezt a következő jegyzőkönyvileg megerősített eszt karakterizálja:

Egy oláh fogoly elfogatása alkalmával egy csomagot akart eldobni. A csomagot megtalálták, átvizsgálták s arra a meglepő felfedezésre jutottak, hogy az oláh katona saját országában tolvajlások és rablások útján hatalmas arany és ezüst értéktárgyakat, órákat, láncokat, gyűrűket gyűjtött össze, amelyeknek több ezer korona volt az értékük. A fogoly bevallotta, hogy ezeket az értéktárgyakat az elmenekült lakosság elzárt lakásaiból és üzleteiből rabolta el. Így cselekedtek társai is. Ezek az entente legújabb szövetségesei, akiket Briand „nemes románoknak” nevezett!

Francia diplomata Németország letörése ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Néhány nap előtt Párisban Comte de Fels híres francia diplomata tollából „L'Imperialisme francais” cím alatt nagy feltűnést keltő könyv jelent meg, mely most már nem csak a francia, hanem az egész angol, olasz és orosz sajtót is erősen foglalkoztatja.

A mi nemzetközi politikánk szerencsétlensége — írja Fels gróf — a pacifizmusimádása, a vastag ideológiai frázisok szeretete. Ma az egész világ az imperializmus időszakát éli, a francia politika is de facto imperialisztikus. A pusztá imperializmus egymagában szép gondolat, de nem szabadna a nemzetiségi elv megvalósításáról szóló frázisokkal betakarni. Angliában már nem élnek ezzel a taktikával. Franciaországban nem tudták az imperialisztikus törekvéseket a köztársasági elvekkel összehangba hozni.

Van jó és rossz imperializmus. Az elsőnek példaképe a német imperializmus, melyet a nemzetek nagy többsége gyűlöl. Az imperializmus második példáját Anglia szolgáltatja. Az a tény, hogy a francia hadseregben 170.000 gyarmati katona harsog, bizonyítéka annak, hogy a francia imperializmus is rokonszenyre talál. Így tehát itt az ideje, hogy nyíltan kijelentsük, hogy nálunk a saját nemzetünk érdekeiről van szó.

Németország felosztása azonban nem lehet célunk, ez reakciós és megvalósíthatatlan terv, mely veszélyessé válna, ha kilátása volna a megvalósításra. Egy szétdarabolt Németország a vonaglások és háborúk sorának forrása lenne. A mi célunk egy hatalmas Franciaország és Oroszország, mint sorompók Németország mindkét oldalán. A német imperializmus tagadja a nemzetiségi elvet, ezt végeredményben minden imperializmus is teszi. Anglia sem respektálta mindig a népek akarát. Viszonya a leigázott nemzetekhez nem volt mindig emberséges. A nagy angol és orosz imperialisztikus államok fejlődése nem kelthet reményt a nemzetiségi elv megvalósítására. A franciáknak ezért bátran szembe kell nézniük a valósággal, a szavalaról le kell tenniük és minden figyelmüket és gondolatukat Franciaország erősítésére kell fordítani. Mindenekelőtt a „l'union sacrée” nem lehet átmeneti berendezkedés, hanem csakis állandó szervezet.

A szocialisták többsége ugyan még nem mondott le idealizmusáról, de azért már kezd lassan rátérni erre az egyetlen helyes útra. Hervé és M. Cochon ebben az irányban már nagy előrehaladást mutatnak. A „Burgfrieden” anyagi alapja 3 milliárd franknyi államkölcson kell, hogy legyen a munkásszervezetek részére s e szervezetek osztályszellemének kigyomlálása. A 3 milliárd járadéka a munkások „hozománya” lesz és örök időkre az államhoz köti őket. Epugy keresztül kell vinni Franciaországban a vallási türelmesség elvét és a szentszékhez való jó viszony helyreállítását. Fels gróf felfogása szerint ez az az út, amelyre lépve lehetséges lesz Franciaországból egy hatalmas imperialisztikus államot formálni.

Vidéki előfizetőinket

tisztelettel felkérjük, szíveskedjenek szeptember végén lejárt előfizetéseiket — a mellékelve volt postautalvány felhasználásával — megújítani, nehogy a lap rendes küldése fennakadást szenvedjen.

IRODALOM ES MÜVESZET.

Német tiszték a színházban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az október 6-iki diszeloadásról elmaradtak a honorációrok s félig üresen szerénykedett a parterr, de megjelent a nép, az örökké vérző, az istenadta és — megjelentek a német tiszték. Páholyokban és a földszint néhány székében ott diszlett szövetségesünk tiszteletet érdemlő egyenruhája. Könyes melegség lopódzott a szívünkbe, mikor ezt láttuk. Október 6-át, a mi fájdalmas nagy ünnepünk emlékezetét velünk ünneplik megértő szívvel német barátaink. A színpadon elhangzó szavakból nem sokat értenek, de feléjük csap a mi lelkesedésünk lángja s tapsolnak ők is a magyar költő darabjának magyaros tirádáinál. S midőn a karzatokat zsúfolásig megtöltő lelkesülő nép a Hymnusz éneklésébe kezd: együtt dudolják velünk a lelkes dallamot. S gyönyörködnek az előadásban, a mint mi gyönyörködtünk, akik nem szoktuk meg a hazafias darabokat lekiesinyelni. Velünk lekesedtek a prólógon, melyet Kis Miklós mondott el igen szépen s a tablókon, amelyek Hungáriát, öreg királyunkat, Vilmos esászárt, a török szultánt és a bolgár cárt ábrázolták. S csak akkor távoztak el, kipirult arccal, midőn a közönség közül az utolsó is elment a színházból. Megint tanultunk tőlük valamit: megbecsülni egy nemzetnek az érzéseit, ha azokat önmaga is megbecsüli. Z. A.

Irodalmi botrány Londonban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

London legelőkelőbb társaságát, amely még ma sines tulságosan igénybe véve a háboru vérivő szenzációi közepette, mindenképen érdekes irodalmi botrány foglalkoztatja mostanában. A botrányra okot szolgáltatott lord Douglas Alfrédnek a kiváló angol író, Oszkár Wilde egykori intímusának nearégiben megjelent könyve. A könyv „Oskar Wilde and Myself” (Oskar Wilde és én) eimen a világhírű kiadónál Youngnál jelent meg s ára csekély 11 márka.

A nagyközönség előtt világszerte ismeretes az a tragédia, amelybe Oskar Wilde jutott, barátja Douglas lord révén, akinek apja a szigorú Kinnsbury marquis egy nagyon esunya vádat emelt a költő ellen s amelynek folyományaként Wilde két esztendeig a readingi jail lakója lett.

Az annak idején óriási port felvert per alkalmával egész Angliában mindenki azt hitte, hogy csupán csak Kinnsbury marquis szakított Wildeval, fia Douglas lord ellenben nem, hiszen legszebb művét a Dorian Gray-t épen a lordról írta, és tárgyát épen az a különös és rejtélyes barátság adta, amely mintegy bizonyítékául szolgált Wilde elítélésének. Csak 1892-ben kezdték rebesgetni, hogy lord Douglas tulajdonképpen szeretetével és megbecsülésével nem kísérte a nyomorba is barátját, hanem egyszersmindenkorra szakított vele. Ekkor jelent meg ugyanis az angol könyvpiacra Ransom Artur könyve, aki Wilde életének néhány epizódját írta meg Ross Róbert biográfiai adatai alapján. Ross Róbert tudniillik bizalmas barátja volt a költőnek s később végrendeleti végrehajtója is. Annál nagyobb volt tehát a szenzáció, amikor a könyv adatokat szolgáltatott arra vonatkozólag, hogy Douglas lord Wilde elítélésé után nem maradt többé a költő barátja, hanem teljességgel elfordult tőle.

A lord angol lelkét nagyon érzékenyen érte ez a leleplezés, amelynek következtében pert is indított Ransom ellen, rágalmazás és becsületsértés címén. A tárgyalások folyamán Ransom egymásután vonultatta fel tanuit, akik beigazolták könyvének adatait, amelynek kinos

meglepetése annál inkább általános petraktálás tárgya lett a londoni társaságokban, mivel ekkor történt meg első ízben, hogy az angol bíróság kénytelen volt Oskár Wilde mellett állást foglalni.

Ugyanezen a tárgyaláson olvasták fel Wilde híres művének, a De Profundis-nak néhány ismeretlen strófáját, amelyet maig is még a Britisch Muzeum őriz, mivel a költő végakarata szerint csak 1960-ban jelenhetnek meg. Ezek a strófák azóta sem kerültek nyilvánosságra, csupán a bírósági tárgyaláson olvasták fel s ebben a perben kiválóan nagy szerepet játszottak, mert beigazolták, hogy lord Douglas eserben hagyta barátját s csak abban a reményben terjesztette sirig tartó barátságának meséjét és büszkélkedését, hogy mindvégig mecénása és hűséges intímusa maradt, hogy a költő a 2 esztendei börtön alatt elsorvad és onnan többé mint élő ember ki nem kerül és így el sem árulhatja.

Wilde tényleg hallgatott is, ő volt a finomabb lélek, mert hiszen Lord Douglas még ezután a per után sem vallott színt, sőt könyvet is írt, amelyben az őt aposztrofáló „Dorian Gray”-t a világ egyik legkiválóbb mesterművének mondotta.

Annál furcsább most megjelent könyve, a melyet az egész angol társaság izléstelennek tart. Az izléstelenséget már akkor követi el, a mikor könyvét édes anyjának Kinnsbury marquisának ajánlja. Az ocsmányságok egész áradata ez a könyv, amely leakarja szedni Oskar Wilderől mindazt a nimbust, amelyet a világ olvasó közönsége reá rakott s bizonyítgatni igyekszik, hogy a rég elhunyt költő tulajdonképpen csak egy könnyelmű és élődi tucatember volt, középszerű tehetség, aki csak akkor dolgozott, amikor ő ösztökélte erre és ő támogatta. Dolgozni egyáltalában nem szeretett s ez volt az oka annak is, hogy iszákos lett, s élete végén állandó mámoros vendége lett a párisi kis korcsmáknak.

A könyvet az egész angol sajtó mélyen elítéli s ez annál érdekesebb, mert hiszen Oskar Wilde-al egész Angliában még csak foglalkozni sem lehetett börtönbejutása óta s épen a világháborunak kellett eljőnie, hogy a tétlen angol főúri világ, amelyet talán nem érint közvetlenül a háboru sok iszonyatossága sem, egy irodalmi botrányval kapcsolatban adjon megbecsülést és elismerést a költőnek.

* A színház hírei. A vasárnapi előadások. A Marci legújabb bohózatos operetnek vasárnap este van a bemutató előadása. Rendkívül mulattató és bonyodalmas helyzetek teszik élénkké a darabot, amellott pompás énekek és táncok tarkítják az újdonságot, melyben a főszereplők Horváth Mici, Járai B., Benkóné, Győző, Járai S., Várnai, Delli, Kertész stb. — Délután 3 és fél órakor mérsékelt helyárrakkal Ripp-Ripp regényes operett kerül színpadra. A cimszerepben Róna Dezsővel a női vezető szerepet Z. Váradi Margit éneklő, a többi szereplők Dori Tusi, Benkóné, Győző, Kertész, Járai S., Polgár stb. — *Előkészületen* „3 a kis lány”, a Vígsháznak legnagyobb sikert aratott operettje, melyből naponta folynak a próbák. Az újdonsághoz teljesen új kiállítás is készül. Az egér pompás szellemes vigjátékok eleveníti fel a társulat, melyben a női szereplőkön kívül egyetlen férfi szereplő van és ezt Delli játssza. A női szereplők Kiffer Lujza, H. Harmath Józsa, K. Kápolnay Juliska, Bánhazi Teréz.

* Nagy szociálista dráma az Apollóban. (A munició király premierje.) A Trilby-esték láza még el sem csöndesedett s már újabb mozi-szenzáció vonzza a publikumot az Apollóba. Nagyszabású szociálista irány-dramát mutatott be az Apolló ma este színültig megtelt nézőtér mellett. A munició király a címe az új mozi-eseménynek. A dráma izgalmas eseménye reális színekben rajzolja meg Amerikában élő magyar véreink szomorú sorsát, a kik akara-

tuk ellenére is képtelenek municiót gyártani az entente államoknak. A rabszolgaként kihasznált munkásság fellázadása elementáris erővel tör ki, amit lelketemelő, frappáns jelenetek tükröznek ki. Impozánsak a dráma tömegjelenései; ezekhez hasonlót keveset láttunk még. A kép nagy sikert aratott. A tendenciája, a hangja a szívünk szerint szól, a megjátszása és a kiállítása pedig művészi élvezetet nyújt. Az új műsor másik nagykonceptiójú filmje: A bánya áldozatai szintén nagy érdeklődést váltott ki a publikumból. Ez a dráma is megérdemli a legnagyobb méltatást. Szombaton és vasárnap mutatja be még e műsört az Apolló. 3

* Elmaradó hangverseny. A vasárnapra hirdetett filharmóniai koncert rendezősége közli velünk, hogy technikai akadályok közbejötté miatt a koncertet most nem fogják megtartani.

* A dsungel lánya. (Amerikai dráma az Urániában.) A dsungel élet rejtelmét gyakran láttuk már idegekre ható izgalmas jeleneteivel, de mindezt a mozi-technika szédületes emelkedése eredményezte, mely a helyzeteket oly pompás készütséggel tudta kihasználni, hogy nem koekázott emberéletet. A legtöbb dsungel képnél a közönség visszafojtott lélekzettel leste, mikor rohan a vadállat áldozatára és nem is sejtette, hogy a helyismeret és az ügyes rendezés tette lehetővé a vadállat fotografálását. „A dsungel lánya” azonban igazi állatok közt él és mozog és ennek a megrázó ténynek a meglátása a megpattanásig feszíti az emberi idegszálakat. És „A dsungel lánya”-ban, akit a fekete benszőlőtek királynőjükként tisztelnek, felismeri egy oroszánvádasaton bolyongó ezredes rég elveszettnek hitt leányát. — *Homunculus*. A mai élet problémáinak megfilmesített mesterműve, a mely Berlinben, Drezdában és Bécsben eddig nem ismert arányu sikert aratott, legközelebb az Urániában. 5

* Két sláger vasárnap az Erzsébet-mozgósínházban. Az egyik címe „Ha a vége jó, minden jó”, egy igazán amerikai humorral megírt rendkívül szellemes, könyekig kacagtató vigjáték. A másik sláger címe „A védő ügyvéd”, egy igen megható társadalmi dráma. John nagyon szereti menyasszonyát, Elisabetet, de ez nem őt, hanem Carlos színészt szereti, akivel meg is szokik. John mindenütt keresi Elisabetet, míg végre egy nagy város vendéglőjében Carlossal együtt megtalálja. Carlos itt állapotban egy székkal a pincért megöli, amiért lecsukják. Elisabet kéri John-t, mentse meg Carlest, ez megígéri, ha szüleikhez visszatér. Carlos ismét kiszabadul, de Elisabet nem tartja be szavát, hanem ismét visszatér hozzá. Carlos azonban nagyon durván bánik vele, s a sok szenvedéstől összeesik. John nyomon követi, s visszaviszi őt szüleikhez. Végre belátja Elisabet, hogy John érdemes szerelmére és a felesége lesz. *Legközelebb: Dr. Gal-el Hama.*

A francia családok katonai kötelezettsége. Gentből jelentik: Már számos terv merült fel Franciaországban, hogy a lakosság elnéptelenedését miképpen lehetne megakadályozni. Nem érdektelen ezek között az az eszarm, amelyet Charles Levand újságíró a Figaró hasábjain vet föl. A többi közt a következőket írja: Hogy a franciákat rábirjuk, hogy hazájukat mennél több gyermekkel ajándékozzák meg, legjobb lenne, ha az ország iránt tartozó áldozatok mértéke a családtagok száma szefint csökkenne. A katonai kötelezettséget a legsúlyosabban viselné az egyetlen fiú. A katonai szolgálatot az egyes férfiak helyett az egész családokra kellene kiterjeszteni, még pedig olyan formán, hogy minden francia csalágnak hat éves katonai szolgálatot kell teljesíteni. Ha egy fiú van a családban, az hat évig áll fegyverben, ha kettő, akkor mindegyik három-három évig és így tovább. Családtagokul számítnak a leányok is, tehát ha egy anyának egy fia és két leánya van, akkor a fiúnak csak két évig kell szolgálni a hadseregben.

Orosz találta fel az „angol” csoda hadigépet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

A *Vossische Zeitung* katonai dolgozó-társa *Erich von Salzman* kapitány egy rendkívül érdekes cikkben festi Londonnak a legújabb katonai találmány fölött érzet örömét:

London ismét extázisban él. London új-jong és örül. A nagy, sohasem pihenő város, újságjai után ítélve, alig tud öröméből felocsudni. No most végre vége a hunnoknak! Anglia megkonstruálta a maga „Tank”-jait s ezzel megnyerte a háborút! Punktum! spongyát rá!

Mi is van hát ezekkel a Tankokkal, amelyek London ennyire értékel? A *Times* levelezője sürgönyeinek végén végtelen büszkeséggel írja a következőket: „Ezuttal az ördögi gépezet a mi legsajátabb találmányunk és mi semmit sem felejtettünk ki, ami gyökerestől ne a civilizációt szolgálja és ami ne feljelne meg a valaha bárhol is megkötött nemzetközi egyezményeknek.”

Mi meghagyjuk az angoloknak az örömet legújabb gyermekijesztő játékszerük fölött. Ebből is látható, milyen kevés katonai érzék rejti ezekben a nemzetben, mily végtelenül gyermekesen ítélkeznek a legújabb katonai játékszer hatásáról. Egyáltalán nem tudnak kifejezést és nevet találni erre a legújabb félelmetes hadieszközre. Elnevezték a csaták *Behemótjának*, *Léviáthánnak*, *Mastodonnak* s más efféléknek.

De a dologra. „A Tank” szót a legjobban magyarra „tartály” szóval fordíthatjuk le. Ez nem sokat mond. A legújabb angol hadigép egy különös fajta páncélos automobil, de ennek a gépnek vannak olyan tulajdonságai, amelyek nem egészen érdektelenek. Én 1916 kezdetén láttam a *csaknem életnagyságu modelljét itt Berlinben* ennek a „tűz szalamandernek”. Itt! igenis itt! ne esodálkozzanak rajta, itt a porosz Berlinben! Velem együtt az embereknek egész serege látta, s így abban a helyzetben vagyunk, hogy elbeszélhetjük a jó angoloknak, hogy mi az ő legújabb tántorgó meglepetésüket már régebb idő óta ismerjük s egyáltalán nem állunk azokkal szemben olyan rémülettel, amint az angol haditudósítók, német foglyok kihallgatása után, vélik.

A találmány egyáltalán nem új s az egész azon az elven alapul, hogy egy erősen páncélozott autót nem kerekek visznek előre, hanem sínek. Az autó, amit itt Berlinben láttam, körülbelül 16 méter hosszú volt. A mechanikus, aki konstruálta, „szárazföldi hajó”-nak nevezte. Minden oldalán páncél borította és minden oldal alatt három szántalp feküdt. E talpak négyszögletű farudak voltak, melyek párjával egymás mellett elhelyezve dolgoztak és pedig úgy, hogy mindig egy pár érintette a földet. A talpak saját tengelyük körül forgathatók valának, úgy, hogy a „szárazföldi hajó” előre is, hátra is tudott menni. Az egyes talpak hosszúsága lehetővé tette a lövészárkok felett való átrobogást, de a nagy gránátlyukakban meg kellett akadnia. A szárazföldi hajó elejének lélessége könnyűszerrel keresztül tudott vágni dróttakadályokat, spanyolvasokat, sőt kevésbé erős falakat is. A kocsai belsejében a vezető éppen olyan kormányruddal dolgozott, mint a teherautóknál. Az oldalakon gépfegyvereket lehetett elhelyezni és pedig négyet, vagy nyolcat éppen úgy, mint a közönséges páncélautókban. A modell, amelyet én láttam, elvben és nagyjében pontosan kidolgozott volt, csupán

egyes apróbb részleteiben nem konstruálta még meg tökéletesen alkotómérnöke. A feltaláló egy *Németországban lakó orosz volt*, mechanikus, aki találmányát már a föld csaknem minden országának felkínálta. Ő beszélt el nekem, hogy *Nikolajevics Miklós nagyherceg 1914. tavaszán Rigában élénken érdeklődött* találmánya iránt. Sőt emlékszem, hogy a feltaláló fotografiát is mutatott nekem, amelyen egész tisztán látható volt egy kisebb modell, amely egy óriási nézőtömeg között kapaszkodott fel egy meredekre faszínre. Sőt modelljének teljesítő képességét több fotografián is bemutatta. Amennyire emlékezem, e fotografiákat egy *Pozzenben tartott felolvasáson nagy közönség előtt* vetítették vissza.

Véleményem szerint a világháborúban való katonai használhatóságáról abban az időben nagyon esékély véleményem volt. Nem volt nehéz felismerni, hogy az idea nem rossz és alaposabban kidolgozva részleteiben és átkonstruálva a lövészárkokban egykor még meglepetéseket is okozhat. Ilyesmi azonban csak egyszer történhetik meg. De hogy a rejtett költséget, mert egy ilyen gép horribilis pénzbe kerül, megéri-e, több mint kérdés. Minden nagyobb gránátlyuk fel fogja tartóztatni a nehéz apparátust, sőt könnyen fel is billentheti. Sőt hogy az ilyen esetek már is bekövetkeztek, nem nehéz kiolvasni a *Times* és a *Daily Mail* tudósításaiból. Minden gránát, a legkisebb is, hárképtelenné teszi ezt a modern billegő páncéltoronyot. A német frontról már is arról értesülünk, hogy *lövegeink egy egész sor ilyen páncélmastodont tettek örökre használhatatlanná*. Sőt egyet zsákmányoltunk is s annak idején érdekes típusa lesz valamelyik német muzeumban a világháború „harc használhatatlanságai”-nak.

De Londonnak azért győzött! Megvan az új szenzációja s mi szívesen ajándékozunk neki ezt az örömet. Az angolok állandóan panaszkodnak a mi Zeppelin-támadásaink miatt, s most úgy vélik, hogy a Tank-ok reánk nézve félelmetesebbek lesznek, mint reájuk a Zeppelinek. Miután azonban mi a Tank-ok felett csak nevetünk, egyáltalán nem érthetem meg, hogy miért panaszkodnak az angolok a Zeppelinek miatt.

Állandóan Brassóban van az oláh trónörökös. A sok ellentmondó, a románok által megszállt Brassóból érkező menekültek elbeszélései között is figyelmet érdemel az alábbi, amely teljesen szavahihető forrásra támaszkodhatik: Mikor az oláhok bejöttek, azonnal csendőrség szállta meg a főbb utcákat, hogy az oláh katonaság és a nép garázdálkodásait megakadályozza. A bevonuló oláh csapatok parancsnoka proklamációt bocsátott ki, amelyben közölte, hogy a fosztogatókat és betörőket szigorúan megbüntetik, akár katonák, akár a polgári osztályhoz tartoznak. Azon tizenhét nap alatt, amely időt e sorok elmondója Brassóban, oláh uralom alatt töltött, valóban nem történtek a városban különösebb kihágások. Csupán az élelmiszerüzleteket nyitotta ki az oláh katonai parancsnok, de állítólag a talált élelmiszerek mennyiségét is hivatalosan megállapították és a lefoglalt cikkekről jegyzőkönyvet vettek fel. Forrásunk közölte végül, hogy az oláh trónörökös állandóan Brassóban tartózkodik, ahol az oláh király is tényleg megfordult egy ízben.

Kinozzák az oroszok sebesültjeinket.

— Távirati tudósítás. —

Budapest. A Pester Lloydnak jelentik a sajtóhadiszállásról a Terstyánszky frontról: Az oroszok Koritnica, Wojniin és Szelvov irányában tegnap borzalmas pergőtűz után újból megismétték áttörési kísérletüket. Gyalogrohamaik azonban teljesen eredménytelenek maradtak. Ahol az oroszoknak sikerült ágyutüzünk vonalán áttörni, ottan az árkaikban a legnagyobb elszántsággal küzdő német, magyar és osztrák csapatok vasszilárd ellenállása fogadta az ellenséget. Egyes kisebb árok részben gyengébb orosz osztagok átmenetileg megvetették lábukat. Ezeket az árok részeket azonban nyomban izoláltuk és a jobbról-balról dolgozó kézigránátvetők és lövészek benyomultak és az oroszokat az utolsó emberig megsemmisítették. Ahol ilyen közelharcok folytak, ott az árkok feneküktől egészen partjukig teljesen megteltek az orosz hullakkal. A támadásokat így visszavertük és valamennyi állásunkat változatlanul megtartottuk.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A szelvovi esatateren naplót találtak, amely a kexholmszki gárda-ezred egyik zászlósának tulajdona volt. A negyedik hadsereg parancsnoksága e följegyzésekből szószerint való fordításban a haditudósítók rendelkezésére bocsátott minden érdekes részletet, amelyből arra lehet következtetni, hogy az orosz gárdának a leghihetlenebb állapot uralkodik. Az érdekes följegyzések a következők:

Aprilis 30.: Mieskas gyalogost, akinek szétvertem a dobhartáját, kórházba szállították. Nyugtalan vagyok, hátha vádat tesz. Az ezredorvos megígérte, hogy közbeveti magát értem. Május 5.: Artisegev tizedest, aki az iskola helyett sétálni ment, ötven korbácsütésre ítélték. A nyolcadik útés után abbahagyttam a büntetés végrehajtását. Kinos dolog ilyen eljárást vezetni. Május 16.: Mától kezdve a husadagot másfél fontra szállítják le. Junius 2.: A zászlós zsoldját 30 rubellel csökkentették. Ez lelohasztja a harc kedvet. Junius 30.: Megérkezés Luckba. Semmiféle rombolást nem lehet észlelni. Alig hihető, hogy itt elkecseregett harcok dultak. Luckban minden olcsóbb, mint Rjezicában. Julius 3.: Nem felel meg a valószínűségnek a Ruszkóje Szlovo ama hite, hogy az osztrákok föltek a maszkákat és a kutyákat. Fehér kenyéret nem lehet kapni, ha mégis árusítják, fontja nem drágább 20 kopeknél.

Julius 20.: Sebesült katonák elbeszélése szerint parancsban jött, hogy az eltogott sebesülteket a kémkedés megakadályozása végett meg kell ölni. A németek becsületesebben harcolnak: Zaremba hadnagy sebesülten fekküdt a német dróttakadályok előtt és ők nem ölték meg. Julius 31.: Kurlov ezredes parancsára tisztiszolgák megverték sebesült foglyokat. Elfogott tiszteteket ma a vezérkarhoz való menet közben kiraboltak. A holtakat is meg-rabolják.

Luganó. A *Corriere della Sera*nak jelentik Pétervárról: *Braszilov Kovel környékén téli offenzívára készül*, mert attól tart, hogy ellenkező esetben Hinderburg ragadja magához a kezdeményezést.

Titkok Gerard nagykövet útja mögött.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Gerard berlini amerikai nagykövet tudvalevően a minap utnak indult Amerikába és utazását mindenféle magyarázattal kísérték. A Dresdner Nachrichten most egy berlini tudósító hosszabb fejtegetését közli Gerard amerikai utjáról. Mennyiben felel meg a valóságnak ez a fejtegetés, nehéz eldönteni, de mindenesetre általánosabb érdeklődésre tartanak számot a következő részletek:

Az a homályosság, amely eddig Gerard nagykövet hirtelen elutazását fődte, lassankint oszladozni kezd. Gerard maga vetett véget annak a már eredetileg is kevésbé hihető föltevésnek, hogy Wilson érdekében be akar avatkozni az amerikai választás harcába. Kopenhágában amerikai utjának okául azt mondta, hogy tanácskozni akar Washingtonban a külügyminiszteriummal. Ez ép oly nyílt, mint magától értődő beszéd, mert az Európa és Amerika közt lévő politikai viszonyok szinte kiabálnak az elviselhetetlen feszültség megoldása után. A nagykövet megtagadta a fölvilágosítást arra a kérdésre, vajjon utját annak jelölheti-e tekinteni, hogy Németország és Amerika közt most már olyan jó a viszony, hogy ő veszedelem nélkül elhagyhatja állomáshelyét. Nagy fontosságú e mellett a dán Politikai képviselőjének arra való utalása, hogy Gerard mint közvetítő Angolország és Németország közt már eddig is igen elismeréseméltó munkát végzett. Mi persze Németországban közvetlen politikai területen Gerard közvetítésének semmiféle sikerét nem könyvelhettük el, de mindenesetre bevallhatjuk, hogy a két kormány a súlyosan megsebesült hadifogyók kicserélésére vonatkozó megegyezését szerencsés módon egyengette.

A washingtoni Fehérházban Gerard nagykövet megérkezése után alighanem olyan dolgok fognak történni, amelyek a világbéke egyengetését jelentik. Wilson elnök aggódik megválasztásáért, mert kilátása nagyon csökkent. Az elnök úgy érzi, hogy tekintélyének helyreállítása végett történnie kell valaminek és semmi sem szerezne neki nagyobb tiszteletet, mintha meg tudná teremteni a világbékét. A demokrata Wilson mindig erre a dicsőségre törekedett és bár német részről mindig visszautasították, makacsul megmaradt ama gondolat mellett, hogy Amerikának kell Európa békeangyalává lennie. Washingtonban a legközelebbi hetekben nagykövetségi tanácskozás fog összeülni, mert Amerika londoni és párisi képviselői is uton vannak, hogy a Fehérházba menjenek. Gerard Berlinből való elutazása előtt, mint a legmegbízhatóbb forrásból értesülünk, a külügyi hivatalban alapos tanácskozást folytatott és bizonyára nincs kétségben az iránt, hogy melyek Németország békefeltételei. Ha a londoni és a párisi államférfiak, tekintettel a sommei, valamint a dobrudzaei és erdélyi harcra, kezdik majd felismerni, hogy az entente nem fogja elérni a célját, akkor talán harsány, nagyhangú kiszólásaik ellenére is szívesen hallgatnak majd Wilson szavára. Gerard nagykövet Berlinből kétségtelenül magával vitte azt az információt is, hogy a német nép túrelme fogytán van és hogy csak egészen határozott feltételekkel halasztották el „minden alkalmas harc eszköz fölhasználását Angolország ellen”. A német birodalmi gyűlés költségvetési bizottságában sürgősen figyelmeztetnek arra, hogy mit kell tenni. Gerard nagykövet erről az ultimátumról is beszélni fog a washingtoni külügyminiszteriumban.

Mindenesetre valószínű az, hogy Wilsonnak, akire nézve a választás harca egyre kedvezőtlenebbé kezd válni, közvetítő tervei vannak. Ezzel szemben csak ismét utalhatunk arra, hogy mi az elnököt semmi esetre sem fogadhatjuk el közvetítőnek. Vér tapad a kezéhez és pedig német vér. Az egész háboruban leplezetlenül legelkeseredettebb ellenségünk mellé állott, föl kell tehát tennünk, hogy esetleges béketárgyaláskor sem tud majd megszabadulni pártoskodásától. Wilson unak ezért a választás harcában más segítőeszközöket kell keresnie. Németországnak, ameyről nem is nagyon régen dicsőkedve azt mondta, hogy leboxolta, egyáltalán nem érdeke, hogy Wilson ur visszatérjen a Fehérházba. Németországnak ma sincs semmi szüksége arra, hogy a békeközvetítés céljából fölhasználja a mostani amerikai elnöknek ugynevezett jó szolgálatát. Ezt már a legutóbbi birodalmi gyűlési tanácskozáson is a lehető legérthetőbben megmondták és ma is az a helyzet, ami akkor volt.

Hindenburg nagy csapást tartogat az olánoknak.

— Távirati tudósítás. —

Bern. Repington ezredes írja a Timesben: Egy hónapnál tovább a nyugati haretér semmi esetre sem maradhat aktív. A harcok a Somme mentén november közepétől sárba fuladnak. A most következő hónap alatt azonban még sok minden történhetik, ha a szövetségesek előhaladása nem veszít mostani gyorsaságából. Akármilyen legyen Hindenburg terve, a nyugati haretér nem lehet a számára közömbös. A legvalószínűbb föltevés az, hogy az esőzések beálltával, amikor az orosz front is megbénul és az Alpeseben is leesik a hó, Hindenburg újabb hadosztályokat vet a keleti haretérre, hogy Mackensen seregeivel együtt hatalmas támadást intézzen Románia ellen. Mackensen jövő aktivitása mindenesetre attól függ, hogy milyen szerepet szán neki Hindenburg és mennyi erősítést bocsát rendelkezésére. Ennek ellenére is bizonyos, hogy a végső döntés a nyugati haretéren lesz. Ezért szükséges, hogy minden erővel folytassuk nyugaton offenzívánkat, mert az ellenség anyagi és erkölcsi kimerítése csak ott remélhető. Már most meg kell tennünk az előkészületeket, hogy a jövő tavasszal nagyobb szabású hadműveleteket indíthassunk. Oroszországot bőven el kell látnunk ágyúval, lövedékekkel, tegyverrel és repülőgéppel, hogy északi szövetségesünk hadserege legyőzhetetlen erőben érje meg a tavaszt.

Bern. Marcel Hutin írja az Echo-ban: Bizonyos, hogy Hindenburg nagy csapást tartogat. Német gyárak ezrei kettőzött szorgalommal gyártják az ágyukat és lövegeket. A müncheni Krupp-gyártelep, amely csak most készült el, legközelebb szintén megnyitja üzemét. El kell készülnünk arra, hogy az ellenség utolsó dühös támadást intéz ellenünk. Még mindig az a meggyőződés, hogy Hindenburg Románia ellen készüli fenomenális offenzívára. De a szövetségesek vigyáznak és sohasem hátrálnak meg.

Bern. A Times írja: A legutóbbi napok háborus eseményei mind amellel szólnak, hogy a nyugati front aktivitása csökkent, a délkeleti fronté pedig megnövekedett. Ismételten hangoztattuk, hogy az erdélyi hadszíntér tagozottsága,

mely nem türi meg az összefüggő vonalakat, nagy lehetőségét nyújtja a taktikai mozgásnak, amit a nagyszebeni és vöröstoronyi akciók be is bizonyítottak. Anélkül, hogy a szövetséges román sereg harc értékét le akarnók becsülni, megállapíthatjuk, hogy a központi hatalmak, ha nem is döntő, de *határozott sikert értek el*. A német hadvezetés birtokában lévén a szabad mozgásnak, élt ezzel az előnyvel és semmivé tette a román operációs terv egy részét, amelynek főtartalma egy lassu előnyomulás a Maros völgye felé.

Visszaélések a lisztjegyekkel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nem szívesen tesszük szóvá újból azokat a mizériákat, amelyek miatt sűrű egymásutánban keresik fel panaszukkal az Aradi Közlöny szerkesztőségét a hatósági üzletekre utalt élelmiszer vásárlók. Annak megállapítása után, hogy a hatóság a maga részéről mindent elkövet, hogy időpazarlás, ácsorgás és kellemetlenségek elkerülésével jusson a közönség a maga lisztjéhez és egyéb szükséges élelmiszeréhez a hatósági üzletekben, rá kell mutatnunk, hogy az utóbbi napokban ismét igen kellemetlen jelenségek játszódtak le, mert volt verekedés, tolongás, szitkozódás, tettelegesség és gorombáskodás bőven.

Különösen amiatt volt nagy a felháborodás, mert a kerületi bizottságok által kiosztott liszt és kenyérjegyek érvényessége október hó 4-én lejárt és a közönség lisztet nem kapott. Hogy miért nem, azt most nem kutatjuk, de rá kell mutatni arra, hogy a liszt beszerzésének módjai még ma sem felelnek meg a kívánalmaknak és *soha nincs liszthány*, Aradra még sem érkezik meg oly időben ez a legfontosabb élelmicikk, hogy a közönség akadálytalanul hozzájuthasson. Ezt a kérdést a gyökerénél kell megfogni és feltétlenül igen gyorsan, igen radikálisan rendezni kell, mert az illetékes körök ígéretet tettek arra, hogy a multban felmerült nehézségek megismétlődni nem fognak és épen, hogy az ellátásban zökkenések ne történjenek állították fel a Haditermény Részvénytársaság vidéki kirendeltségeit is.

Igen fontos az is, hogy mindennemű visszaélésnek eleje vétéssék és senki másnak a rovására több liszt- vagy kenyérjegyzet ne juthasson, mint amennyi a kormányrendelet értelmében megilleti. Rengeteg sok embernek az ellátásáról van szó és így természetes is, hogy az ilyen óriási tömegben vannak olyanok, akik az intézkedések résein behatolva a helyzetet ki akarják használni és nincs az a hatóság, amely ha ezt tudomására nem hozzák, meg tudja akadályozni. Epen ezért írjuk meg, hogy megfigyelések szerint elegenden vannak Aradon olyan ur emberek, magántisztviselők, akik a város által összeírt listán is szerepelnek, viszont gondoskodtak magukról olyan módon, hogy kisebb csoportokba verődve, biztosíthassák maguknak a lisztet és kenyeret. Megtörténik az is, hogy egyesek több hatósági üzletben is vásárolnak, ami azt bizonyítja, hogy ha nem elég szigorú az ellenőrzés, akkor ennek meg is van a módja. Amikor minden gram liszt a leg pontosabban ki van mérve minden egyes fogyasztónak, akkor mindenkinek kötelessége, hogy ne csak a magáérol gondoskodják, de megakadályozza azt is, hogy bárki is az egész közönség rovására többhöz jusson, mint amennyi őt megilleti. Ezért mindenkinek érdeke, hogy a visszaéléseket azonnal a rendőrség tudomására adja. A rendőrség diszkreciója teljes biztosíték arra, hogy a teljesség nevével soha senki meg nem tudja.

A közéleti bizottság mai ülésén Lőcs Rezső helyettes-polgármester bejelentette, hogy hivatala több visszaélésnek jött nyomára. Nevek elhagyásával mondta, hogy egy ur annak ellenére, hogy lisztet el van látva, bejelentette magát az ellátatlanok között s liszt- és kenyérjegyzet szerzett be magának. Ugyan így tett egy máv. kalauz is s mindkettő ügyét áttették a kihágási bíróságra, ahol megindult ellenük az eljárás.

Neueste Nachrichten.

Der Budapester Generalstabsbericht.

Ämtlich wird verlautbart: Budapest, 6. Okt.

Oestlicher Kriegsschauplatz:

Front gegen Rumänien:

In befestigter Stellung am Westrande des Geisterwaldes wurde der Feind durch die österreichisch-ungarischen und deutschen Truppen des Generals der Infanterie von Falkenhayn angegriffen und vollkommen geschlagen. Als Beute blieben 28 Feldgeschütze, 2 schwere Geschütze und 13 Infanteriegeschütze in den Händen des Angreifers. 2 Offiziere und 220 Mann wurden als Gefangene eingebracht. Auch weiter nördlich, im Raume von Homorod und östlich Magyaros ist unser Angriff in günstigerem Fortschreiten, in dessen Verlauf 4 Offiziere und 102 Mann gefangen wurden.

Heeresfront des Generals der Kavallerie Erzherzog Karl:

Ein Angriffsversuch der Russen bei Bohorodzany wurde abgewiesen. Sonst keine Ereignisse.

Heeresfront des Generalfeldmarschalls Prinz Leopold von Bayern:

Der Feind versuchte gestern abermals unsere Front zwischen der Narajowka- und der Zlota-Lipa zu durchbrechen, gegen vier von starken russischen Kräfte geführte Massentürme behaupteten die tapferen Truppen rastlos ihre Stellungen und machten 510 Gefangene. Auch bei der Armee des Generalobersten von Böhm-Ermolli scheiterten fünf feindliche Angriffe gegen die Stellungen Jasionow, an der Standhaftigkeit des Verteidigers. Eine gelungene Unternehmung südlich Manajow führte zur Eroberung einer russischen Vorstellung. In Wolhynien, wo im allgemeinen nach den heftigen Kämpfen am 2. und 4. Oktober Ruhe eingetreten ist, wurde ein einzelner Angriff in der Gegend von Kisielin glatt abgewiesen. Die Gesamtbeute aus diesen Kämpfen hat sich auf 6 Offiziere, 622 Mann und 8 Maschinengewehre erhöht.

Italienischer Kriegsschauplatz:

Auf der Karsthohefläche hielt das starke italienische Geschütz- und Minenwerferfeuer gegen unsere Stellungen und die rückwärtigen Räume nun schon den fünften Tag hindurch ununterbrochen an. In den Nachmittagsstunden versuchte der Feind mehrere Infanterieangriffe, die jedoch in unserem konzentrischen Artilleriefeuer überall völlig scheiterten. An der Fleimstalfront stehen einzelne Unterabschnitte unter lebhaftem Geschütz- und Minenfeuer. Ein im Colbricongebiet angesetzter feindlicher Angriff kam in unserem Feuer nicht zur Entwicklung. Auf einer Höhe nördlich des Pellegrinotales wurden mehrere Angriffe eines Alpini-bataillons abgewiesen.

Südöstlicher Kriegsschauplatz:

An der Wojusa keine Gefechtstätigkeit. Höfer, Feldmarschalleutnant, der Stellvertreter des Chefs des Generalstabes.

Der Berliner Generalstabsbericht.

(Ämtliche Meldung.)

Berlin, 6. Oktober. Grosses Hauptquartier.

Westlicher Kriegsschauplatz:

Heeresgruppe des Kronprinzen Rupprecht von Bayern:

Die Artillerieschlacht zwischen der Ancre und der Somme ging heftig weiter. Im Anschluss an drei, am Morgen gescheiterte englische Angriffe, hart östlich der Ancre entspannen sich lebhaft Handgranatenkämpfe, die bis in den Abend hinein dauerten. Zwischen Morval und Bouchavesnes schritten nachmittags starke französische Kräfte zum Angriff. Truppen der Generale von Böhm-Ermolli und Cartier haben den Stoss zwischen Fregicour und Bouchavesnes nach hartem Nahkampf blutig abgeschlagen. Besonders zeichneten sich die Infanterieregimenter Nr. 155 und 196 aus. Südlich der Ancre frischten sich die Feuerkämpfe zeitweise merklich auf.

Oestlicher Kriegsschauplatz:

Heeresfront des Generalfeldmarschalls Prinzen Leopold von Bayern:

An der Kampffront westlich von Luck blieb der erschöpfte Gegner gestern ruhig. In den letzten Tagen wurden hier 5 Offiziere 622 Mann gefangen genommen und 8 Maschinengewehre erbeutet. Zwischen den Bahnlinien von Brody und Zborow nach Lemberg lebte die Gefechtstätigkeit auf. In starkem feindlichem Feuer folgten wiederholte kräftige Angriffe, die bei Nisoeko-Dubis und Zarkow bereits im Feuer zusammenbrachen. Bei Batkow (am Szerech) durch frischen Gegenstoss deutscher Bataillone zurückgeschlagen, wurden 3 Offiziere, 120 Mann blieben gefangen in unserer Hand. An der Armeefront des Generals Grafen v. Bothmer haben die Russen beiderseits der Zlota-Lipa den Kampf wieder aufgenommen. Deutsche, österreichisch-ungarische und türkische Gruppen haben an ihrem zähen Widerstand den oft wiederholten Sturm sich jedesmal brechen lassen. Der an einzelnen Stellen eingedrungene Feind wurde sofort wieder zurückgeworfen, büsste neben seinen blutigen Verlusten 510 Gefangene ein und verlor 8 Maschinengewehre. Die Stellung ist restlos behauptet.

Front des Generals der Kavallerie Erzherzog Karl:

In der Gegend Bohorodzany an der Bysztyca-Solotwinska blieb ein schwächerer russischer Gegenstoss ergebnislos. Aus den Karpathen nichts neues.

Kriegsschauplatz in Siebenbürgen:

Der Rumäne ist gestern erneut geschlagen. Im Görgény-Abschnitte warfen österreichisch-ungarische Truppen die Rumänen aus ihren Stellungen, südwestlich von Libánfalva, wiesen weiter südlich am Rökeekopf Angriffe ab und eroberten beiderseits der Stra se Magyaros-Parajd die am 3. Oktober verlorene Stellung zurück. Über 200 Gefangene wurden eingebracht. Verbündete Truppen unter dem Oberbefehl des Generals von Falkenhayn haben nach glücklichen Gefechten bei Köhalom und Királyhalma den Feind über den Homorod und Olt zurückgedrängt. Die hartnäckig verteidigte Stellung am Sinka-Abschnitt ist erstürmt. Mehrere hundert Mann sind gefangen genommen, 2 schwere, 20 Feld- und 13 Infanteriegeschütze sind erbeutet. Der Gegner ist im Rückzug durch den Geisterwald. Er wird verfolgt.

Balkan-Kriegsschauplatz:

Heeresgruppe des Generalfeldmarschalls Mackensen:

Aus nachträglich eingelaufenen Meldungen geht hervor, dass es nur einem Teil der bei Rahovo über die Donau gegangenen rumänischen Truppen gelungen ist, sich auf das nördliche Stranufer zu retten, während der Rest in östlicher Richtung fliehend auf die von Tutrakan anmarschierenden Verbündeten Truppen stiess und vernichtend geschlagen wurde. Die auch gestern wiederholten feindlichen Angriffen, östlich der Bahn Karaorman-Cobatinu sind abermals gescheitert. Luftschiffe und Flieger griffen Bahnanlagen und Truppenlager nördlich der Donau mit Bomben an.

Mazedonische Front:

Die am linken Struma-Ufer stehenden bulgarischen Truppen räumten in der Nacht zum 5. Oktober ohne feindliche Störung einiger der am weitesten vorgeschobenen Orte. Ludendorff, erster Generalquartiermeister.

Bevölkerungs-uj határidő. Varjassy Lajos polgármester közölte, hogy a honvédelmi miniszter távirati rendelete ekként szól: „Az 1866—1884. évi születésű népfölkelők bevonulása elhalasztott. A folyó évi október hó 2-ára behívott 1866—1871. évi születésű népfölkelők november hó 3-ára, a folyó évi október 10-re behívott 1872—1884. évi születésű népfölkelők

november hó 16-ára fognak új hirdetmény útján behívni. Az új bevonulási határidők érvényesek az önkéntes belépés folytán besorozott egyénekre is, egyes népfölkelők azonban a szükséghez képest behívójeggyel előbb is behívhatnak. Folyó évi október hó 2-ára, illetőleg 10-re kiállított behívójegyek érvénytelenek, helyettük újabb behívójegyek fognak kiállítani. Külföldi bemutatón szemléken alkalmasnak osztályozott népfölkelők október 16-án tartoznak bevonulni.

Franciaország

az entente balekje.

— Távirati tudósítás. —

Genf. Renaudel képviselő a Humanitében a következőket írja: A kormány megfélemez az arról, hogy a háború a francia nemzetnek csak védelmi harc. Hogyha a kivívott győzelmek után olyan megoldásra törekedne, amely az állandó békével szorintunk ellenkeznék, úgy megtagadnánk segítségünket. Az ilyen vállalkozásokhoz sem pénzünk, sem emberünk nincsen.

Hága. Londonból jelentik: Brizon francia képviselő pesszimiztikus beszédéhez cikket írt a Nation című angol hetilap, amely szintén nagyon sötéten festette le a szövetségesek helyzetét. Az érdekes cikk a többi közt a következőket mondja:

Anglia vesztesége a nagy offenzíva kezdete óta csak halottakban több mint 228,000, azonban ez még aránylag csekély szám Oroszország veszteségéhez képest. Németország vesztesége nem olyan lesújtó, mert ott a nép szaporasága hamar kiegyenlíti a népességben támadó hiányt. A veszteségek súlypontja főként Franciaországra és Szerbiára esik. Szerbia katonaköteles korban levő férfi lakosságából mindössze 60—80,000 ember áll még Szalonikiben. Mi lesz ennek a sorsa? Franciaország ebben a háborúban már egymillió katonánál többet sirat. Franciaországban a hadiszolgálatra alkalmas férfiak száma maximum hatmillió volt és épen ezért ijesztő dolog, hogy ennek a számnak hatodrésze elveszett. A betegek és rokkantak száma is meghaladja az egyharmad milliót. Az emberi élet szörnyű pusztulása mellett a pénzületi veszteséget nem is akarjuk megemlíteni. Ennek a terhe majd a túlélők vállát fogja nyomni.

A háború rettenetes pusztulást okozott morális és intellektuális értékekben is. Európa internacionális élete föl van dolyva. Tragikus dolog, hogy Közép-Európában és Kelet-Európában az egyes nemzetek gyűlölettel állanak szembe egymással. A kormányok hatalma mindenütt erősen megnövekedett és mély szakadás támadt a szociálisták és munkások soraiban, akik elvesztették azt a nemzetköziséget, amely Európáért összefűzte őket. A háború után minden nemzet nem arra fog törekedni elsősorban, hogy előrehaladást tegyen, hanem hogy elvesztett szabadságát visszaszerezze saját kormányától. All ez különösen Angliára, amely nagy küzdelem előtt áll, hogy régi alkotmányos szabadságainak ismét birtokába juthasson.

Lugano. A Secolonak jelentik Párisból: Eddig egyetlen egy portugál katonát sem érkezett meg a francia harcterre. Az entente nem tartja még szükségesnek a portugál segítséget.

Amsterdam. Londonból jelentik: A francia kormánytól vásárolt 18150 tonnás Cunard gőzöst tegnap egy ellénséges buvárhajó a földközi tengeren elsüllyesztette.

Harminchatezer oláht semmisítettünk meg.

— Két oláh hadosztályt vertünk meg. —

Érkezett reggel 3 órakor.

Budapest. Jól értesült forrásból jelenthetjük, hogy Persányvidéken csapataink két román hadosztályt, majdnem harminchatezer embert semmisítették meg.

A sajtószállásról jelentik: Petrozsénytől délre csapataink visszavetették a románokat, akik a határhegyekre visszahúzódva egész tréncjüket, rengeteg hadianyagot elhagytak. A Vöröstorony-szerostól keletre, az Olt folyótól nyugatra a bajor csapatok románok támadásait eredményesen visszaverték.

Szadisztikus az oláh hadvezetés.

(A rahovói katasztrófa.)

— Távirati tudósítás. —

Szófia. A Rahovónál vívott ütközet a legvéresebb és a legelkeseredettebb csatája volt a világháborúnak. Az oláhok egész új metódust alkalmaznak a hadvezetésben. Összes ellenségeink között ők a legvadabbak és legkegyetlenebbek és mint egy magasrangú bolgár tiszt mondotta, ezen rettenetes és valóságos *szadisztikus hadvezetésnek* egyetlen alapja nem más, mint az *oláhok gyávasága*. A tapasztalat azt mutatja, hogy az az ellenség a legvadabb, amelyik gyáva és csekély erkölcsi értékű elemekből áll. Rahovó és környéke rettenetes képet tár fel: a Duna telve van holttestekkel, a Ruszesuk és Tutrákán közötti útvonal megölt katonák holttestének százaival van borítva, épügy, mint azok a felgyújtott községek, amelyek az oláh rablógyilkosok bestiálisan meggyilkolt áldozatainak, kiszúrt szemü asszonyoknak és gyermekeknek nagy tömegű hulláitól vannak megfertőzve. A rahovói vállalkozás immár végérvényesen befejezettnek tekinthető. Az oláhok rettenetes dobrudzsai és nagyszebeni veresége után az oláh hadsereg *harmadik katasztrófájának mondható*.

Illetékes helyen úgy magyarázzák az expedíció okát, hogy az oláhok eredetileg azt tervezték, hogy Tutrákán és Szilisztria erődjére támaszkodva — amely erődotket minden áron tartani kellett volna — az orosz erőikkel együttesen a Fekete tenger partja mentén Drinápoly ellen fognak előnyomulni és a dobrudzsai akció támogatására kellett volna a dunai átkelést végrehajtani. Ugy látszik, hogy az oláhok csak ennek az eredeti tervüknek az utóbbi részét próbálták megvalósítani, anélkül, hogy az eredeti terv kivételének más feltételei hiányáról előbb meggyőződtek volna. A Duna-átkelés már eredetileg elhibázott volt és úgy látszik, hamarabb belementek az egérfogóba, mielőtt még a nagyszebeni vereségekről értesülhettek volna. Ezt bizonyítja az is, hogy a Duna átkeléshez Bukarest védőcsapataiból vontak el nagyobb tömegeket, ámbar ez a kétségbeesett kísérletük a helyzetet egyáltalában nem változtathatta meg. A védőseregre Bukarestben napról-napra nagyobb szükségük lesz.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az orosz vezérkar jelentése: A dobrudzsai fronton a román ágyúzásadok bombázták a bolgár balszárny csapatait, a Rahovónál és a Csernovodába vezető útvonalnál. Előnyomulásunk a Rahovó—Cobadinu és Perveli vonalon tart.

A román vezérkar hivatalos jelentése: Parajd vidékén három napos elkeseredett harcokkal megszálltuk az ellenséges erődítményeket és az ellenséget nyugatra vetettük vissza. Román arcvonal: Miután Ruszesuk és Tutrákán között rendezett demonstráció befejeződött, visszavonultunk a Duna balpartjára, Dobrudzsában az egész arcvonalon heves harcok folytak. Ot tisztet és száz közembert fogtunk ki el.

Szófia. A hivatalos jelentések megerősítik az első jelentéseket, hogy a Dunán tizenöt-tizenhatezer emberből álló csapat kelt át, melyből tizenöt zászlóalj kizárólag oláh csapatokból állott. Ezekből csak nagyon kevésnek sikerült elmenekülni.

Kémkedő hadifoglyok.

(Szökés frontunkon át.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A hadifoglyok szökésével kapcsolatos kémkedési lehetőségekről és kémkedési szándékról a „Külügy-Hadügy” holnap megjelenő száma Auditor tollából a következő érdekes magyarozó cikket közli:

Többször előfordult, hogy orosz hadifoglyok a front mögötti beosztásukból (tábori vasut stb.), sőt a távoli fogolytáborból is, állásainkon át saját csapataihoz szöktek, vagy legalább is ilyen irányú szökést megkíséreltek. Kétségtelen, hogy az olyan orosz hadifogoly, akinek sikerült a front mögötti zónán és az állásokon keresztül siklani, számos katonailag fontos dolgot, (útegek, tartalékok számát, állását, stb.) lát és hall s ha — amit semmiestre sem fog elmulasztani — ezekről az ellenségnek beszámol, azt értékes katonai titkok birtokába juttatja.

A szökéssel kapcsolatban és a szökés által a hadifogoly megoldja azt a feladatot, amire a kémek vállalkoznak. A fronton át való szökés elválaszthatatlan a katonailag fontos momentumok egy részének megfigyelésétől és magával hozza reánk nézve mindazokat a veszélyeket, amelyeket a közönséges kémkedés maga után von.

Kétségtelen, hogy a legrimitivebb hadifogoly is tisztában van azzal, hogy amint a fronton át szökik, katonailag fontos észleleteket tesz és hogy ezeket el fogja árulni, ha sikerül saját csapatait elérnie. Ezek szerint a hadifogolynál, aki a fronton át való szökést megkockáztatja, főcéljától — a fogságból való megmenekülés szándékától — elválaszthatatlan az a tudat, hogy egyúttal katonailag fontos momentumokat felderít, továbbá ellenséges érületénél fogva kétségtelen az a szándék, hogy azokat az ellenségnek tovább adja. A fronton át való szökés elhatározásával elválaszthatatlanul összefügg a kémkedés szándéka, mint a rossz hadiszállásánál a nyereszkedési szándék és az állam hadereje elleni cselekvés.

A hadifoglyoknak a fronton át való szökése teljesen kimeríti a K. B. T. 321. §-ba ütköző kémkedés büntetést, esetleg ezen büntetés kísérletét. Hangsúlyozni kell, hogy az 1913. évi XLIII. tc.-be becikkelyezett második hágai egyezmény 8. cikke, mely a hadifoglyok szökését csupán fegyelmi büntetésnek minősíti, nem zárja ki a kémkedés miatti megtorlást, mert az idézett cikk csupán az egyszerű, más büntetési hatályaiban nem álló büntetés helyébe fegyelmi büntetés alá, tehát vonatkozik a semleges államokon át való egyszerű szökésre, de nem a fronton át való kémkedéssel párosuló szökésre.

Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a hágai egyezmény 29. cikke csupán idegen állampolgárok kémkedésére vonatkozik, saját honosaink kémkedése még mindig a K. B. T. 321. §-ba ütközik. Hasonlóképpen nem a hágai egyezmény 29. cikke, hanem a K. B. T. 321. §-a alkalmazandó a hadifoglyokkal szemben és amíg azok hatalmi körzetünkben vannak, mert a hadifoglyaink a mi katonai törvényeink hatálya alatt állanak. (Idézett egyezmény 8. cikk.) A hadifogoly ezen minősége csupán saját csapatának elérése után szűnik meg. Amíg a front mögötti területen és frontunkon áthatol, szóval mialatt a kémkedést elköveti, a mi hatalmunkban van, cselekménye a mi törvényeink alapján bírálandó el. Minthogy nem a hágai egyezmény 29. cikke, hanem a K. B. T. 321. §-a irányadó a hadifoglyokra, cselekményük elbírálásánál nem jön tekintetbe a titkon vagy hamis ürügy alatti hírszerzés mint tényálladási elem, mert ez csupán a hágai egyezmény 29. cikkének, de nem a K. B. T. 321. §-ának tényálladási eleme.

Hasonlóképpen teljesen irrelevans a hágai egyezmény 29. cikkének 2. bekezdése, mely kizárja a kémek fogalmai köréből azokat a katonai egyéneket, akik az ellenséges hadsereg hadműveletének területére nem áruhában oly célból hatolnak, hogy értesüléseket szerezzenek. Ez a negatív szabály vonatkozik az ellenséges járőrökre, akik előlrol (esetleg harc útján), behatolnak az ellenséges vonalak mögé, de nem vonatkozik a hadifoglyokra, aki nem kívülről, hanem belülről oldja meg ezt a katonai feladatot. A hadifogoly, aki megadta magát, nem harcolhat többé és nem vállalkozhat felderítésre sem mindaddig, míg saját csapataihoz vissza nem jutott.

Valamint nem harc, hanem közönséges gyilkosság, ha a hadifogoly egy katonánkat megtámadja és megöli, úgy nem felderítést végez, hanem kémkedést üz, midőn felhasználva azt, hogy mint magát megadott hadifogoly frontunk mögé került, a front mögötti területen lappangva és lopozva katonai híreket szerez és azokat szökés útján az ellenséghez igyekszik juttatni.

A magántáviró forgalom megnyitása.

Aradon. Varjassy Lajos polgármester arról értesült, hogy Temesváron és Krassószörény megyében már ismét megnyitott a magántáviró forgalom. A polgármester az aradi kereskedelmi és iparkamarával egyetemben távirati felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, kérve, hogy Aradon is tegye szabaddá a táviró hivatalokat.

Főhívas a hunyadmegyei menekült hadsegélyezett családokhoz! Az ellenséges megszállás, vagy annak veszélye következtében elmenekült hadsegélyezett hunyadmegyei családoknak nyújtandó további segélyeztetése érdekében a dévai pénzügyigazgatóság főhívja az érdekelteket, hogy azok jelenlegi tartózkodásukat az illetékes községi (városi) előljárósnak, a járás főszolgabírájának és alant írt pénzügyigazgatóságnak sürgősen jelentésük be. Megjegyeztetvén, hogy a petrozsényi járás közigazgatási tisztviselő kara kivételével minden közigazgatási hatóság a régi székhelyén működik. A petrozsényi járás főszolgabírájának székhelye Magyarpécska, ugyanitt működik a vulkani és petrozsényi községi előljáróság. Elek (Arad megye) községben működik a petri-lai és urikányi előljáróság; a lupényi előljáróság székhelye Arad, (Mikes Kelemen-utca 5.), a livazényi előljáróság székhelye pedig Puj, (Hunyad megye.)

LEGUJABB.

Reggel 4 órakor érkezett jelentés.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A tizenegyedik román gyalogezred elfogott katonái azt vallják, hogy parancsnokuk, Angeleszku alvezredes azt parancsolta meg nekik, hogy a kezükbe eső osztrák-magyar és német sebesülteket öljk meg. A csapatok raboltak, fosztogattak és az oláh nyelvű parasztokat arrakényszerítették, hogy polgári ruhában fegyveresen segítsék az oláhokat. Fegyvertelen lakosságot őrszemekül használták fel.

Budapest. A sajtószállásról jelentik: Az oláh vezérkar jelentése október 4-éről: Székelyudvarhely környékén az ellenséget visszaverve, tizenegy tisztet és 223 közembert elfogtunk. Fogaras és Segesvár között a németeket és az osztrákokat visszavetettük, 800 németet elfogtunk. A Zsil völgyben az ellenség előnyomult csapatai elől a mi csapataink könnyen visszavonultak, miután a petrosényi szénbányát elpusztították.

H I R E K.

Venizelosz a görög kormány elnök?

(Távirati tudósítás.)

Luganó. Az olasz lapok közlik, hogy hivatalosan eddig meg nem erősített athéni jelentések azt közlik, hogy Venizelosz miniszterelnökké való kinevezése küszöbön áll.

Genf. Az Havas ügynökség jelenti Athénből szeptember 4-ről: A király még senkit sem bízott meg a kormány alakításával. Arra számítanak, hogy *nemzeti kormány lesz.* Dimitrakopulos a Renter ügynökség egyik munkatársa előtt kijelentette, hogy a nem politikai kabinet alakítását elutasítják, mert az ország teljes cselekvési szabadsággal kell, hogy rendelkezzen.

Ágá. A Daily Telegraphnak jelenti Athénből: A nemzeti mozgalom a szárazföldön is kezd elterjedni. A hadsereg és a flotta tisztjei közül sokan Szalonikibe utaztak, míg többeket éppen akkor tartóztattak le, amikor utra akartak kelni. A kormány visszalépésének főoka a pénzügyi nehézségekben rejlik. Szeptember hónapra 80.000 font sterlingre volt szüksége a kormánynak, de csak 20.000 font állt rendelkezésére. A kormány azt ajánlotta a királynak, hogy üzenje meg azonnal a háborút Bulgáriának és ettől tette függővé, hogy helyén maradjon-e, vagy azonnal lemondjon. A király azonban roppant nehéz helyzetben van, mert ha a háborút megizeni, akkor ehhez öt napon belül meg kell kapnia a parlament jóváhagyását. Az országban maradt egyetlen befolyásos ember Gunaris, aki határozottan háború ellenes. Ambár királpárti, de hadüzenet esetén mégis a király javaslata ellen foglalna állást.

A Daily Chronicle azt jelenti Athénből, hogy a királpárti tartalékosok Naupliában ellenmozgalmat indítottak, felfegyverkeztek és megfenyegették a közismert venizellistákat, valamint a prefektust, aki megkísérelte, hogy rendet teremtsen. A tartalékosok a város elhagyására kényszerítették. Az antidinasztikus Eleteria című lap szerkesztőségét szétrombolták.

Luganó. Szalonikiből jelentik: A görög kormány lemondása a szövetségesegek legsürgősebb követelésére vezethető vissza. Az entente azzal fenyegetőzött, hogy csapatokat hajózik ki

Luganó. Georgescu hadosztályparancsnok, az oláh király szárnysegéde külön megbízatással Londonba érkezett és a kormány tagjával tárgyalt. A király kihallgatáson fogadta.

Amsterdam. Londonból jelentik: A Daily Mail jelenti Bukarestből: A főváros füstfelhőbe van burkolva. A város délyi részét Zeppelinek által okozott tűzvész elpusztította.

Stockholm. Pétervárról jelejtik: A Rejos szerint Brasszilov offenzívája azért akadt meg, mert nincs neki nehéz tűzérsege.

Szófia. A vezérkar jelentése: Macedon front: A szerbek kísérletét, hogy a Czerna folyón átkeljenek meghiusítottuk. A front többi részén tűzharcok vannak. Az Aegei partvidéken az entente flotta cirkál. Az ellenséges flotta ágyuzta Dedeagacsot és vasúti vonalat, de csak jelentéktelen károkat okozott. Vízirepülőink a flottát megtámadták és arra kényszerítették, hogy a nyílt tengerre vonuljon. Román front: A Duna mentén nyugalom. A románok rahovói átkelésének végleges meghiusulása után tűzérsegenk elpusztította a hidépítő anyagot a román parton. A bolgár parton levőt felszedték.

Athénben, Larisszában és Patrasban és katonai előkészületeket tesz az ország megszállására, ha a kormány helyén marad.

Luganó. Az olaszok tartósan megakarják szállni Epiruszt és a Korfui tengerszorosot, hogy így Bulgáriát Macedóniából lenyegethessék. Kétséges, hogy elegendő erővel rendelkeznek-e erre a célra.

Megbüntettek két vendéglóstat a drága főzelek miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagyváradról jelentik: A rendőrség által folytatott ellenőrzés során Zilahy Antal rendőrfelügyelő megállapította, hogy míg a legtöbb nagyváradai étterem a feltét nélküli főzeleket nyolevan fillérért adja adagonként, addig két előkelő étterem étlapján adagonként 2 korona 40 fillérral szerepel a kell virág vajjal, a paraj és a paradicsomos burgonya — hus nélkül.

Zilahy Antal bejelentése folytán a rendőrség kihágási osztálya megindította az eljárást, amelynek során tegnapra tűzte ki ennek az élelmiszerüzorsorának a tárgyalását.

A két étterem tulajdonosa azzal védekezett, hogy ők igen drága torrásból elsőrendű főzeleket szereznek be, azonkívül a kiadásuk is magasabbak, mint a közepes nivóju éttermeké és így csakis a 2 korona 40 filléres főzelek mellett találhatják meg számadásaikat.

Pásztor Bertalan, a kihágási ügyosztály vezetője, aki szintén a legerélyesebb kézzel üldöz minden élelmiszerüzorsorát, tekintetbe vette ugyan a két étterem magasabb rezsijét, de megállapította, hogy az nem teszi indokolttá az ételek és különösen a husalan főzelekek ilyen háromszáz százalékos emelését és a két tulajdonost 300—300 korona pénzbüntetésre ítélte.

Az ítélet ellen mindketten felebbezést jelentettek be.

— **Viktor Hugo az oláhokról.** Svájci lapok fölelevenítik Viktor Hugo egy mondsát az oláhokról. A nagy francia író ugyanis egy alkalommal a következőket mondotta róluk: „Románia gyümölcsöket produkál iz nélkül, virágokat illat nélkül, asszonyokat szégyenérzet nélkül és férfiakat becsület nélkül.”

— **Megnyílt Aradon a vasúti teheráru forgalom.** A román háború következtében tudvalevőleg Aradon is megszűnt a vasutak teherforgalma, és csupán romlóandó élelmi cikkeket vettek fel, de azt is csak gyorsárúképpen. Most arról értesültünk, hogy a teherforgalmat bizonytalan időre ismét megnyitották a máv. aradi üzletvezetőségének területén.

— **A vértanuk emléke.** Arad város közönsége és hatóságai mélyen érzett kegyelettel emlékeztek meg a martír halált halt nemzeti hősök és az ország gyásznapjáról. Fekete zászlók hirdették a középületeken az aradi vértanuk örökké élő martiromságát és fekete ünneplőbe öltözött közönség töltötte meg a templomokat, hogy emléküknak az isten színe előtt imákkal áldozzon. A Minoriták templomában volt a hivatalos gyászistentisztelet délelőtt tíz órakor, amelyen a város és a vármegye vezető férfiai jelentek meg. Lakatos Ottó dr. Minorita rendfőnök mondotta a misét a gyászpompával díszített templomban, amelynek közepén katalak állott. Az istentisztelet után a közönség a vértanuk szobrához vonult, ahol a város nevében Lócs Rezső helyettes polgármester, az országos ellenzéki politikai pártok megbízásából Bikady Antal és Kun Béla helyeztek el koszorukat.

— **Aradvármegye főispánjához érkezett adományok.** Erdelyi menekültek javára: Potoczky Adám gróf 500 korona, Bokor Jenő ny. főerdőtanácsos Honczó 50 korona, Czárán Géza Sep-rős 50 korona, Talpasi vörös kereszt fiókegylet gyűjtése 218 korona, Szerény Géza Arad 30 korona. *Rokkant katonák, hadi özvegyek, árvák alapja javára* Mairovitz Adolf dr. Máriaradna (október hávi adománya) 200 korona.

— **Köszönetnyilvánítás.** Weitzer János-utcai szükséggyógyintézet vezetője hálás köszönetét fejezi ki, a következő nagylelkű adományokért: Özv. gróf Nádasdy Tamásné 11 zsák liszt, Flamm Miksa 45 korona, Hess Béla 40 korona, Lengyel Boriska 20 korona, Lustig Armin 20 korona, Klein Alic 20 korona, Winter Adolfné 20 korona, özv. Aufrecht Miksáné 15 korona, Vermes Jenő 10 korona, Körösy Lajos 10 korona, Braun Adolfné 5 korona, Korösy Jakab 5 korona, dr. Mandl Vilmosné 4 korona.

— **Lapunk mai számában Fekete Károly** osztálysorsjáték főelárusító cégnek egy mellékletet csatoljuk, melyre az olvasó közönség figyelmét különösen felhívjuk. E cég már több ízben volt abban a kellemes helyzetben, hogy ügyfeleinek nagyobb nyereséményeket fizethessen ki. 6837

Van cukor, van liszt.

(Még sem lehet olyan rossz üzlet a zsír árusítás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A város által rendelt cukorból egy vagon megérkezett, ennek kimérését a hatósági üzletekben ma megkezdték és a kormány a város közönségének liszt-szükségletét harminckét vagonról negyvenöt vagonra emelte fel: ezek voltak legfontosabb tárgyai a közlelmezési bizottság ma délutáni ülésének, melyen Lócs Rezső polgármester helyettes elnökölt és amelyen Kintzig János főispán is megjelent.

Fontos tárgya volt a bizottság ülésének az is, hogy a katonai szállítással foglalkozó gyárak vezetőségei azt a kérelmet intézték a közlelmezési bizottsághoz, hogy a város a levágásra kerülő sertéseiből annyi szalonnát és hajat adjon át a gyári üzletnek, amennyiből a gyárak munkásai családjakkal teljesen elláthassák magukat. Kérik még a gyárak, hogy a csomagolásnál ne számítson fel a város külön két fillért a csomagoló zsákokért, mert a gyári üzletek kiadásait amugy is a gyárak vezetőségei fedezik. A kérelem kapcsán szóba került, hogy a legutóbbi bizottsági ülésnek Marx János aradi hentes mester ajánlatot tett, hogy maximális áron hajlandó átvenni a városnak a sertéshizlaldában elhelyezett kétszáznegyven sertését és azok levágása után hajlandó a sertések szalonnáját és zsirját maximális áron a város közönségének rendelkezésére bocsájtani. A bizottság akkor úgy határozott, hogy szakértőket küld ki megnézetni, hogy a sertések milyen állapotban vannak és csak ezután fog válaszolni. Időközben azonban Simandán aradi hentesmester is tett ajánlatot ezekre a sertésekre és ajánlatában kijelentette, hogy hajlandó a sertéseket maximális áron átvenni, őt arra is hajlandó, hogy a sertések szalonná-

ját és zsirját a maximális árnál husz fillérrel olcsóbban adja vissza a városnak. Ez magával hozta azt, hogy a bizottság sem az egyik, sem a másik ajánlatát nem fogadta el és úgy határozott, hogy pályázatot fog hirdetni a sertések átvételére az aradi hentések között és a sertéseket annak adja ki, aki jobb és a városra nézve előnyösebb feltételek mellett hajlandó azokat átvenni, úgy hogy a sertések zsirja és szalonnája feltétlenül a város közönségé maradjon. Ebből a zsir és szalonnából megfelelő mennyiségben fog majd kapni a gyári hatósági üzlet is. A csomagolási díjat azonban a bizottság úgy a gyári, mint a többi hatósági üzletben továbbra is felszámíttatja.

A város két vagon sója a napokban megérkezett s azt már ki is mérik. Ez a sómennyiség egy jó időre minden körülmények között biztosítani fogja a közönség szükségletét.

Az aradi ipar és kereskedelmi kamara átirta a városhoz, hogy az aradi tejcsarnok a legközelebb beszünetelti üzemét és figyelmezteti a várost az átirat, hogy jó lenne, ha már most gondoskodnék a közönség tejjel való ellátásáról. Lőcs Rezső bejelentette, hogy a város a lapusnyaki, Károlyi Gyula gróf és Kintzig János uradalmával szerződést kötött s a három uradalom január 1-től szállítani fogja a városnak az összes tejtermékét. Ezzel a közönség tejszükséglete valószínűleg biztosítva lesz.

Végül Kintzig János főispán bejelentette a bizottságnak, hogy a kormánytól megkapta a szükséges lépéseket a lisztkontingens felemelése érdekében s tárgyalásai sikerrel is jártak, amennyiben a város már a legközelebb negyvenöt vagon lisztet fog kapni, sőt ígéretet kapott a főispán arra nézve is, hogy a menekültek részére külön kontingenszt állapítanak meg.

Lőcs Rezső indítványára a főispán sikeres fáradozásáért a bizottság köszönetet mondott.

EGYESULETI ÉLET.

(*) Az Aradi Kereskedők Köre október 8-án vasárnap délelőtt fél tizenegy órakor a kör helyiségében rendkívüli közgyűlést tart, amelyre a kör tagjainak megjelenését kéri. Ineffel Lajos elnök.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= Parkettapadló eladás. A cs. és kir. áruforgalmi központ közli az aradi kereskedelmi és iparkamarával, hogy Kielecén (Lengyelország) 4 vagon parkettapadló kerül eladásra. Bővebb felvilágosításért forduljanak a „K. u. k. Warenverkehrscentrale für das Österreichische Okkupationsgebiet in Polen“ címére.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. október 7-én szombaton:

B) Bérlet. B) Bérlet.

Mágnás Miska.

Operette.

Kezdetre 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.)

Köszönetnyilvánítás.

Ezúton mondok köszönetet mindazoknak, akik szeretett férjem végtisztességén megjeleni szívesek voltak és ezáltal fájdalmamat enyhíteni igyekeztek.

5256 özv. Tar Sándorné.

ARADI KOZLONY

1916. évi október hó 1-től új előfizetést nyitunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy óra	2 " 40 "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy óra	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérni.

Az Erdélyből menekült

Szalvasmathák

eladása

Pankota községben 1916. évi október hó 7-én kezdődik.

Homunculus.

5-916.

Hirdetmény.

Almássegres hegyközség

előjárósága ezennel közölni teszi, hogy Almássegresen a folyó évi

Szüret

1916. évi október hó 5. napján veszi kezdetét.

Almássegres, 1916. szept. 26.

5245 Hegyközségi előjáróság.

A szépségápolás titka a felhasznált szőpítőszer helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arckenőzőse. Kis téglát 1 kor. Nagy téglát 1.80 k.

Rozsnyay Serail krémje nappal használatra. Egy téglát ára 1 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 1 kor. 50 fill.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehelet finomságu. Crém, fehér, róza és testáznokban. Egy dob. ára 1 korona 50 fillér.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loin du bal, orgona, piros róza, Serail, Uvegje 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél. 1846

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppe“ folyadék és „Peppe“ hintőpor segítségével.

Szárít! . . . Szagtalanít!!

Peppe folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppe hintőpor . . . . . 1 kor. — RB

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat

nyaralnak s

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget desztilláltvízzel, utána igen kellemes. Ára egy porcelán-utaléknak 50 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedül nagy mennyiségben.

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeháza mellett.)

Jótállás

Törvényesen védve. Reitter Gyár... patkányirtó szer...

Patkánin'

patkányirtó szer. (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas...

A kiterjedtebb helyén Andrassy-tér 8. számú házban egy kisebb

üzlethelyiség

azonnalra kiadó.

Bővebbet az „Arad” Közlöny” kiadó-hivatalában, József főnerceg-ut 22 19647—1916.

Hirdetmény.

Közliré teszem, hogy a m. kir. Ministorium 2660—1916. M. E. sz. rendeletével az „Olaj és Zsíradékügyi Bizottság” megalakítása tárgyában a következőképp rendelkezett:

A magyar szent korona országainak növényi és állati olajokkal és zsiradékokkal való ellátására zsiradékügyi bizottság alakítottatik. A bizottság megalakítása iránt a kereskedelemügyi miniszter intézkedik.

A bizottság eredményes működése céljára a kereskedelemügyi miniszter elrendelheti, hogy az említett cikkek termelésében és fogyasztásában érdekelt vállalatok üzemét ellenőrizze és evégből az

üzleti könyvekbe és levelezésekbe is betekintsen.

A bizottságot ebben a működésében az érdekeit vállalatok kötelesek teljes mértékben támogatni. Aki az elrendelt bejelentést nem teljesíti, vagy a bizottságnak az ellenőrzésre vonatkozó rendelkezéssel meg nem tartja, az amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és hat hónapig terjedhető elárassal és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Gre'n, főkapitány.

Millió

ember használja

rekedség, hurut, elnyálkásodás torokhurut, felfúszó és gőrosós köhögés ellen a 5510

Kaiser-féle mellpasztillát

3 „Fenyőfegyver”

6050 bizonyítvány orvosoktól és magánemberek elismerő levele a legjobb ajánlás a biztos sikerre és közkedvelésre. Egyetlen hasonló készítmény sem tud ilyen hatást elérni. Különösen kellemes és jóízű cukorka. — 30. 50 és 60 filléres dobozban.

Kapható: Székely Sándor, Hajós Arpád, Gutori Földes Kelemen, Breuer Pál, Ring Lajos, Rozsnyai Mátyas, Vojtek Edmánd, Erős Géza, Berger Gyula, Valdits György, Heha Vilmos, Götz Károly, Bernát János, Kárpáti János gyógyszerárban, Vojtek és Welsz drogeria, Házsi Nester drogeria, Török A. és Társa „Angyal” drogeria Arad, Stodolai Dező gyógyszerár Ujarad, Zombory János gyógyszerár Ujszentanna, Adler Lajos Gyula gyógyszerár M.-Pécska, Ora Rozsó Pankola, Teller Károly gyógyszerár Elek, Ernuszt Elemér gyógyszerár Glogovác, Zsigmondovics Géza Iria gyógyszerár Lippa, Székely Zoltán gyógyszerár Csarván, Bauer Károly gyógyszerár Kevermes, Rozsi János gyár. U.-Pécska

M. E. szám alatt és a takarmányozási célokra szolgáló ipari termékekért és hulladékokért követelhető legnagyobb ár megállapításáról és ezen cikkek előállításának, azaz forgalombahozásának és szállításának szabályozásáról 4185—1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletet, (l. az utóbbit a Budapesti Közlönynek 1915. évi november hó 18. napján megjelent 267. számában, kivéve a 2960—1915. M. E. számú rendeletnek 3. és 7. §-ában, valamint a 4183—1915. M. E. számú rendeletnek 1. §-ában foglalt, a Korpaközpont megalakítására vonatkozó rendelkezéseket, amelyek azzal egéssítetnek ki, hogy amennyiben a Korpaközpontba az említett §-okban megállapított létszámon felül több tagnak kiküldése válnék szükségessé, ez iránt a földmívelésügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg intézkedik.

Arad, 1916. szeptember hó 14.

Gre'n, főkapitány.

Hirdetés!

Az „IBOLYA DORÉ”

készítményeink a mai naptól kezdve a következő árakban kerülnek forgalomba: Ibolya Doré-crém egy tégely K 1.50, Ibolya Doré-szappan 1 darab K 1.50, Ibolya Doré-tej 1 üveg 1.50, Ibolya Doré-hőlgypor 1 doboz K 1.50.

Legjobb fekete v. barna Egy pár perc alatt bármely haját vagy bajuszt a legesebb sálandó fekete színre lehet festeni, anélkül, hogy a színt le lehet mosni, a „Melogen”. Ára 2.40 korona.

Szörvesztő-Depller. E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt aro, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ára utasítással 1 korona.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél Hajós Arpád gyógyszerárban ARAD, Andrassy-tér 22. sz. Alapítotott 1886. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

20961—1916. k. h.

Hirdetmény.

A korpá és a takarmányozási célokra szolgáló egyéb ipari termékek és hulladékok forgalomba hozata tárgyában kelt 2780—1916. M. E. számú kormányrendeletet, a következőkben teszem közhirrre:

Korpát, kölestakarmánylisztet, köleshéjat, olajpogácsát, cukorszörpöt, (melasse-t) szárított répaszeletet, valamint szárított moslék és törkölyféléket sem magukban, sem állati táplálkozásra alkalmas más anyagokkal keverve, vagy takarmányozásra alkalmas módon feldolgozva másként, mint a ministerium 2966—1915. M. E. számú rendelete alapján (l. a Budapesti Közlönynek 1915. évi augusztus hó 10. napján megjelent 184. számában) alakított korpaközpont közvetítésével forgalomba hozni nem szabad.

A malomvállat annak, aki a 2117—1916. M. E. sz. rendelet (l. a Budapesti Közlönynek 1916. évi július hó 1. napján megjelent 148. számában) 7. §-ában megszabott orlési tanúsítvány alapján kizárólag saját házi és gazdasági szükségletére őrltet, az ezen őrlésből származó korpát kizsologáltatni, ha pedig azt az őrltető átvenni nem kívánja, a Korpaközpont utján forgalomba hozni köteles.

Az ezen §. alapján átvett korpát az átvevő csak saját állatainak takarmányozására használhatja fel, s ha bármi okból ily célra fel nem használhatná, azt szintén csak a Korpaközpont közvetítésével adhatja el.

Az 1. §-ban felsorolt ipari termékekért és hulladékokért követelhető legnagyobb ár rendes minőség mellett mm-ként (100 kg.) tisztasulyra a következőkben állapítottatik meg:

Az ipari termékek vagy hulladékok métermázsánkénti legmagasabb árai: Korpa K 20. Köles takarmányliszt K 86. Köles héj K 16. Repcepogácsa K 80. Vadrepcepogácsa K 30. Napraforgómag pogácsa K 40. Gomborkamag pogácsa K 40. Tökmag-pogácsa K 45. Lenmag-pogácsa K 40. Kendermag-pogácsa K 20. Keményítőgyári szárított tengeri-moslék K 32. Keményítőgyári szárított burgonya-moslék K 19. Szárított sörtörköly K 26.

Ezeket a legmagasabb árakat, melyek magukba foglalják a rakodállomáshoz való szállításnak és a berakásnak költségeit is, csak nélkül, készpénzfizetés mellett történt berakás esetére kell érteni s ezek az árak egyaránt vonatkoznak ugy belöldi mint külföldi származású nyers anyagok feldolgozásánál előálló termékekre és hulladékokra.

A jelen rendelet életbelépésével hatályukat veszítik a ministeriumnak a korpá forgalomba becsátásának szabályozásáról 2966—1915.

„EOS”

tiszta zsiranyagból készült

cipőtisztító

megint kapható minden színben

1 doboz 90 fillér

CIPŐTÖZSDE

Andrassy-ut 22. Telefon 10—44.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítottjuk.

Minden szó hirdetés ára 6 fillér. Vas-tagabb betűkkel 12 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 30 fillér.

Az apróhirdetéseket síre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszőnk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fejeve eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Házasság.

Házasság céljából

Keres nővére részére végzett gör. kel. román teológust, egy községi jegyző. Homomány tízezer korona vagyon és a községi lelkesítő állás. Komoly pályázók adják be ajánlataikat a lap kiadóhivatalába „Teologus” jellegre. 5737

Levelezés.

Szegedi Flóra.

Kedden hatkor tudott helyen leszek, szóbelton meg, ha nem találkoznánk, úgy írjon levelet címemre Aradra, Városi kávéháza, lezárva és közölje pontos címét, hogy felkereshessem. Levelet hordással küldje, nem postán. 5244

Észp.

fess, fiatal uriaszony gavallér idősebb uriember tisztességes ismereteket keresi. Leveleket „Magány” jellegre kér a kiadóhivatalba. Választ jelezni a lapban. 5750

Vigkedélyű,

intelligens, művelt hölgy tisztességes ismereteket keresi felejtlen kívánó férfi, kivel jó pajtásként együtt járna szórakozás céljából színházba, cigányzenés kávéháza. Személyi adatokat részletesen ismertető, teljes című levelek „Jó pajtás” jellegre a lap kiadóhivatalába kerülnek. 5240

Alkalmazást nyer.

Magános uriaszonytól vidéken jobb házból való menekült leány, ki minden házi munkában szedkezik, október 15-től teljes otthonot találhat. Cím a kiadóhivatalban. 5249

Egy

fűszerzakmban jártas tanuló, esetleg kezdőt, keresek. Fischer Nándor, Kossuth-utca 13. 4008

2 napos cseszemőhöz

szoptatós dada azonnal felvétetik Thökölly-tér 5/a, I. em. 5243

Fűszerbolt

ügyes, megbízható elárúsító keresetlik. Cím a kiadóhivatalban. 5234

Nyomdász-tanulónak

felvétetik két fű, kik a 14. évet beöltöztek és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Gyógyászat.

Hehs Vasas chiustern.

Suveren szer vérszegénység, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő ideg-hajók, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Páratlan vérképző és vérjavító, biztos óvszer malárius fertőzések és minden infektívól eredő meg-betegedés ellen úgy felejteteknek, mint gyermekeknek. Ára 2-68 kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Kiadó lakás.

Modern 6 szoba,

fürdő- és előszobás udvari lakás november 1-től kiadó Deák Ferenc-utca 5. Megtekinthető d. u. 5-6 ig naponta. 5256

Elegánsan bútorozott szoba

a város központjában, kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5264

Három utcai

4 udvari szobából álló II. emeleti lakás, Andrassy-tér 8. sz. alatt azonnalra kiadó. Bővebbet a házfelügyelőnél.

Lakást keres.

Magánházas.

lehetőleg a belvároshoz közel, bérbe venni. Ajánlatokat a kiadóhivatal továbbítja. 5730

Üzletek.

Andrassy-tér 8.

számu házban egy kisebb üzlethelyiség azonnalra kiadó. Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában, József főherceg-ut 22. szám.

Vétel és eladás.

Egy 16 férfi teltikabát,

egy bunda és vi-el cipők eladók Mikos Kelemen-utca 18. alatt. 5257

Ein Offizierspferd

gut geritten, schwarz, 11 Jahre alt, ist zu verkaufen. Adresse in der Administration. 5197

Eladó

egy női finom perzsa kabát, nemes nyest gallérral, Joanovits szücs üzletében, Tabajdi Károly-utca. 5267

Kohn Márton

Szt. Pál-utca 2. Vasz és elad uraságoktól levett ruhákat és használt butorok vétel és eladása. 5165

Zöld ünnepi imakönyvek

kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében és könyvnyomdá-jában, Szabadság-tér 1. Telefon 300. sz. 611

Egy jól belevagolt

fekete tiszti hátasló, 11 éves, eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 5196

Tűzfű-eladás.

Az Acsev. alvácál erdőüzlete megkezdte tűzfű termékeinek eladását. Selejtmentes bükkhasább és dorongfa, waggontételekben megrendelhető az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak erdőüzletvezetőjétől, Arad. József főherceg-ut 22., földszint. 4366

Egy alig használt egyenáramú

2 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Új butorkittel!

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelképes egyéneknek kölcsön, és részletfizetésre szállítok Sarai Károly bel. cég butorüzletében Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 391

Különféle.

Elvesztett

a Mikos Kelemen-utcatól a Városházáig egy fekete bőr ridikül, egy pénztárcával és egy kis zsebtől női órával. Megtaláló kéri Hoffmann Ottó cégnél, Szabadság-tér átadni. 5266

Szőrmék,

ruhaneműk, szőnyegek megvásárlására ajánlunk molykeverőket 40 és 60 filléres csomagokban. Legfinomabb resubilmalt Naftalin kilóként 1 kor. 30 fillér. Rovapor szőrő dobozban 20, bádogdobozban 30 és 60, üvegekben 30 és 60 fillér. Patachuli levelet kilóként 3-50 K. Földes gyógyszerár, Deák Ferenc-utca. Hehs gyógyszerár, Batthyányi-utca. 12

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvétetik a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-ut 8. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny.”

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue balsam ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

8074—1916. pm.

Pályázati hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényhatóságánál a folyó évi október

hóban megtartandó rendes havi közgyűlésen választás útján beöltendő és a városi fizetési táblát XI. fizetési osztály III. fokozatába sorozott irodai segéd-tiszt állásra pályázatot hirdetek.

Felhívom mindszokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883 évi L. t.-c. 19. §-ának második bekezdésében előírt képesítésüket igazoló okmányokkal felszerelt, valamint a város szolgáltatásban nem állók egészségi állapotukat igazoló tiszt orvosi bizonyítvánnyal felszerelt kérelmeiket hivatalomhoz f. évi október hó 10-ig bezárólag nyújtsák be.

Arad, 1916. szeptember 26-án.

Varjassy, polgármester.

60—1916. végpn. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. járásbíróságnak 1915. évi 11600. sz. végzése következtében Dr. Hotorán Jakab, világi és Papp Vazul aradi ügyvéd által képviselt Stef. Juonná Kovászlakos és a Viktoria terek hitelintézet javára, 550 korona és 150 kor. s jár. erejéig 1916. évi április hó 4 én fogantatott kielégítési végrehajtás útján le- és felül-foglalt és 710 koronára becsült következő ingóságok nyilvános árverésen eladotnak, nevezetesen: hordók kádak, cserép és téglák.

Mely árverésnek a világi kir. járásbíróság 1916. évi Pk. 768. és 1688. sz. végzése folytán 550 és 150 korona tőkekövetelés és 700 korona ennek 1914. évi augusztus hó 20. napjától járó 6% kamatai, 1/2% váltódj és eddig összesen 181 korona 75 fillárban bíróilag már megállapított költségek erejéig Kovászlakos községen, végrehajtást szervenő lakásán leendő megtartására 1916. évi október hó 16-ik napjának délutáni 1/2 órája határidőül kitűzték és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. törvénycikk 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adani. A használatára a községhatártól lesz az indulás.

Amennyiben az előtérvezendő ingóságokat mások is le- és felül-foglalták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 100. § értelmében ezek javára is rendeztetik.

Kelt Világos, 1916. évi október hó 1. napján.

Thuránszky,

kir. jbr. végrehajtó.

5259

Ócska, használt

ólomcsöveket

és egyéb

ólomtárgyakat

megvételre keresünk.

Aradi nyomda részvénytársaság.

Telefon szám 242.

Villamos zseblámpa
elemek.

Volfram égők

kaphatók 4849

Kalmár József

cégnél Arad, Salacz-utca 2. szám.

8855—1916.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város igazoló választmánya által összeállított 1916. évre érvényes legtöbb adót fizetők névjegyzékét az 1886. évi XXI. t.-c. 28 §-a értelmében október hó 1-től 15-ig terjedő 15 nap a városháza I. emeletén lévő hivatalos helyiségben közszemlére kiteszem azzal, hogy abba bárki betekinthez és ellene a közszemlére kitétel ideje alatt Arad sz. kir. város állandó bíráló választmányához címezve hivatalonál benyújtandó írásbeli felelkezéssel élhet.

Arad, 1916. október 1.

Varjassy, polgármester.

József főherceg

0 Cs. és Kir. Fensége

zöldesi gyümölcsösében termelt

alma

főképen arany parmen, továbbá Bismark, kormos, leányecsec, zöldaranyepi, Eper, Jonathán, Sikulai, Sovári, Baumann fajok. Megrendelhetők 5271

Körösvölgyi Pálinkaraktár,

Andrassy-tér 5. sz. — Telefon 651.

676—1916. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági szöke az Arad város közönsége részére 1917. évben szükséges kelekötőárak szállítása iránt folyó év október hó 9-én d. e. 10 órakor arlejtést tart.

Bánatpénzül leteendő 100 korana készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az arlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet résztvenni.

Az írásbeli ajánlatok lezártan az arlejtés megtartása előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénznek a városi pénztárban történt befizetését igazoló letétjegy mellékelve van s na az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az arlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1916. évi szept. hó 25-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.